

Brüsszel, 2025. február 20.
(OR. en)

6385/25

AGRI 64
AGRIFIN 15
AGRIORG 21
AGRISTR 10
ENV 95
POLCOM 34

FEDŐLAP

Küldi: az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató

Az átvétel dátuma: 2025. február 20.

Címzett: Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára

Biz. dok. sz.: COM(2025) 75 final

Tárgy: A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS
BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK
Jövőkép a mezőgazdaság és az élelmiszer-ágazat számára

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a következő dokumentumot: COM(2025) 75 final.

Melléklet: COM(2025) 75 final

Brüsszel, 2025.2.19.
COM(2025) 75 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

Jövőkép a mezőgazdaság és az élelmiszer-ágazat számára

Tartalomjegyzék

1. A mezőgazdasági és élelmiszer-ágazat vonzóvá tétele a jövő nemzedékei számára	2
2. Jövőkép és célkitűzések 2040-re: a jelen és a jövő nemzedékei számára vonzó, versenyképes, fenntartható és méltányos agrár-élelmiszeripari rendszer	5
3. A szakpolitikai válaszok közös kidolgozása az agrár-élelmiszeripari ágazat felvirágoztatása érdekében	7
3.1. Olyan vonzó ágazat kialakítása, amely biztosítja a megfelelő életszínvonalat és új jövedelmi lehetőségeket teremt	7
3.2. Versenyképes és reziliens ágazat a globális kihívásokkal szemben.....	12
3.3. A természettel harmóniában működő agrár-élelmiszeripari ágazat időtállóvá tétele	20
3.4. Az élelmiszerek által képviselt érték és a tisztességes élet- és munkakörülmények előmozdítása az életteli vidéki területeken.....	24
4. Támogató környezet kialakítása: a kutatásnak, az innovációnak, a tudásnak és a készségeknek az európai agrár-élelmiszeripari gazdaság középpontjába helyezése.....	28
5. KÖVETKEZTETÉS.....	31

1. A MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZER-ÁGAZAT VONZÓVÁ TÉTELE A JÖVŐ NEMZEDÉKEI SZÁMÁRA

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar az európai életmód központi elemét képezik. Az élelmiszerek előállítása és fogyasztása gazdag múltra tekint vissza, és az Európát meghatározó közösségeket, kultúrákat és tájakat egyaránt döntő módon alakította.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar – beleértve a halászatot is – stratégiai ágazat az Unió számára, amely 450 millió európai számára biztosít biztonságos és jó minőségű élelmiszert, és kulcsszerepet játszik a globális élelmezésbiztonságban. A Niinistö-jelentés¹ a polgároknak nyújtott alapvető szolgáltatások szempontjából az élelmiszerágazatot a legkritikusabb ágazatok között említi. A közös agrárpolitika (KAP) révén biztosított uniós támogatás nem véletlenül áll az európai projekt középpontjában. Európában az élelmezés- és élelmiszer-biztonság, valamint az élelmiszer-önrendelkezés nem képezheti alku tárgyát. Ezt az európai polgárok is megerősítették: A legutóbbi Eurobarométer felmérésben részt vevő polgárok 94 %-a számára fontos, hogy az EU-ban mindenkor biztosított legyen a stabil élelmiszer-ellátás².

Az élelmiszerágazat Európa versenyképességéhez is hozzájárul. Az agrár-élelmiszeripari rendszer, amely szorosan kapcsolódik az uniós egységes piachoz, és amelynek alapvető jellegzetessége a vállalkozások, a hatókör, a méret és a termelési módszerek sokfélesége, 2022-ben több mint 900 milliárd EUR hozzáadott értéket teremtett, és mintegy 30 millió embernek biztosított munkahelyet³, ami a teljes uniós foglalkoztatás mintegy 15 %-át teszi ki. A világ legnagyobb agrár-élelmiszeripari exportőreként az EU az évek során folyamatosan növelte kereskedelmi többletét, ami 2023-ban elérte a 70 milliárd EUR-t⁴. Más azonban a helyzet többek között a halászati és akvakultúra-termékek, az olajos magvak és a fehérjenövények kínálata tekintetében, ezek esetében ugyanis az EU nagymértékben függ a behozattól.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar elengedhetetlen a vidéki és a part menti területek élénk és gazdaságilag virágzó közösségeinek fenntartásához. A vidéki területek az uniós lakosság 25 %-ának adnak otthont, és az EU területének 75 %-át teszik ki, ekképpen pedig Európa identitásának szerves részét képezik⁵. Az életteli vidéki és part menti területek kulcsfontosságúak ahhoz, hogy le lehessen küzdeni az elnéptelenedés veszélyét, és érvényesüljön a lakosság „területen maradáshoz való joga”.

A gazdálkodás és a halászat a természettel való együttműködésről szól. A mezőgazdasági termelők és a halászok a természet őrei, nélkülük nincs reziliens Európa, és **létfontosságú szerepük** van a természet, a talaj, a víz, a levegő, a biológiai sokféleség, az óceánok és az éghajlat védelmével és rezilienciájával kapcsolatos kihívások megoldásában. **A mezőgazdasági termelők, a halászok és az élelmiszeripari vállalkozások egyben innovátorok és vállalkozók is.** Az innováció új üzleti modellek

¹ Niinistö, S.: *Safer together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness (Biztonságosabb együtt – Európa polgári és katonai felkészültségének és készenlétének megerősítése)*, 2024.

² Európai Bizottság, az Eurobarométer 2025. sz. felmérése: [Európaiak, mezőgazdaság és a KAP – 2025. január – Eurobarométer felmérés](#)

³ Eurostat: *Key figures on the European food chain – 2024 edition (europa.eu) (Az európai élelmiszerláncra vonatkozó főbb adatok – 2024. évi kiadás)*, 2024. A mezőgazdaságra vonatkozó foglalkoztatási adatok 2020-ból származnak.

⁴ Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság: [Az uniós agrár-élelmiszeripari kereskedelem nyomon követése.2023. évi fejlemények](#), 2024. március.

⁵ Eurostat: [Urban-rural Europe - introduction - Statistics Explained \(Városi és vidéki Európa – bevezetés - a statisztikáról röviden\)](#), 2025. februári lekérdezés.

kidolgozásához és a haszon növekedéséhez vezet, ami az átállást mind a mezőgazdasági termelők és a halászok, mind pedig a természet számára egyaránt előnyössé teszi, miközben támogatja a versenyképességet.

Élelmiszer-önrendelkezésünket azonban soha nem szabad magától értetődőnek tekintenünk. Az agrár-élelmiszeripari ágazat megbirkózott a világvárossal okozta sokkhatásokkal és a magas termelési költségekkel, ami bizonyítja hihetetlen rezilienciáját. A geopolitikai feszültségek okozta nyomás, a közelmúltbeli válságok hatásai, a szélsőséges időjárási események és a környezetkárosodás pusztító hatásai, valamint a strukturális tendenciák következményei azonban veszélyeztetik e fontos ágazat életképességét és az EU stratégiai autonómiáját.

Napjaink agrár-élelmiszeripari ágazata strukturális átalakulások okozta kihívásokkal néz szembe: ilyenek például a gazdálkodási műveletek nagyságrendjében mutatkozó jelentős eltérések és a mezőgazdasági népesség elöregedése. Az uniós mezőgazdasági termelőknek csupán mintegy 12 %-a 40 év alatti⁶. Bár a mezőgazdaságban dolgozók esetében az egy főre jutó jövedelem az elmúlt évtizedekben nőtt, továbbra is jelentősen elmarad a gazdaság többi részének átlagától⁷, ami közvetlen hatással van a mezőgazdasági termelők megélhetésére, és akadályozza beruházási, tervezési és innovációs képességüket. Az uniós mezőgazdasági termelők által a közelmúltban szervezett megmozdulások háttérében is elsősorban ez a tényező állt.

Noha sok fiatal mutat érdeklődést a mezőgazdaság mint karrier iránt, és egyesek sikeresen helyt állnak virágzó családi mezőgazdasági vállalkozásokban, számos kihívással és akadállyal szembesülnek. Ezek között említendők a rendkívül bizonytalan jövedelmi kilátások, az összetett szabályozási követelmények, amelyek bénító bürokratikus terhekhez vezetnek, a beruházásokat akadályozó alacsony jövedelmezőség, a válságnak kitett termelés, a demográfiai változások, a nemek közötti egyenlőtlenség, egyes vidéki területeken az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya, valamint a szakma nehézségei: mindezek miatt a gazdálkodás egyre inkább veszíthet vonzerejéből a jövő nemzedékei számára. Az agrár-élelmiszeripari ágazat kumulatív hatása gyakran nagy nyomást gyakorol a környezetre és az éghajlatra, miközben a mezőgazdasági termelők a jövőbeli termelés biztosítása érdekében a természettől függenek. E kihívások többségével a halászati és akvakultúra-ágazat elsődleges termelői, valamint az agrár-élelmiszeripari ágazat egésze is szembesül.

Az európai mezőgazdasági termelők szakmai jövőjével kapcsolatos bizonytalanság és instabilitás a közelmúltban széles körű tiltakozásokhoz vezetett az EU-ban. Ennek fényében alapvető fontosságú, hogy az EU **elismerje, hogy a mezőgazdasági termelők létfontosságú szerepet játszanak életünkben és megélhetésünkben, valamint, hogy elősegítse versenyképességük javulását és megerősítse e szakma vonzerejét annak érdekében, hogy az virágozhasson, innovatív legyen, és számos előnyt biztosítson társadalmunk számára – ma, holnap és 2040-ben egyaránt.** Ez különösen fontos a jövőbeli bővítés, valamint mind a jelenlegi, mind a jövőbeli uniós tagállamok mezőgazdasága és mezőgazdasági termelői előtt álló kihívások és lehetőségek fényében.

⁶ Eurostat: [Farmers and the agricultural labour force – statistics – Statistics Explained \(Mezőgazdasági termelők és mezőgazdasági munkaerő – statisztika – a statisztika röviden\)](#), 2025. februári lekérdezés.

⁷ Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság: [EU Farm Economics Overview \(Az uniós mezőgazdasági üzemek gazdasági áttekintése\)](#), 2025. februári lekérdezés.

Ez a közlemény felvázolja az európai agrár-élelmiszeripari rendszer 2040-re és az azt követő időszakra vonatkozó jövőképét, és olyan ütemtervet mutat be, amely iránymutatást nyújt az uniós fellépéshez annak biztosítása érdekében, hogy **valamennyi szakpolitika igazodni tudjon ehhez a jövőképhez**, és alkalmazkodni tudjon az új realitásokhoz. A célok eléréséhez számos területen szükség lesz a nemzeti és az uniós szakpolitikák jobb összehangolására. Ez a jövőkép az EU versenyképességének fokozására irányuló átfogó uniós kiemelt kezdeményezés, az uniós versenyképességi iránytű megvalósítását is támogatja⁸. A hamarosan elfogadásra kerülő **óceánügyi paktum** továbbá meghatározza azt a keretet, amely lehetővé teszi az EU hatalmas tengeri és part menti területeinek kiaknázását az élelmezésbiztonság fokozása érdekében, megőrizve ugyanakkor a halászati ágazat alapját képező természeti értékeket, és az innováció fokozása révén fellendítve a versenyképességet. Emellett a Bizottság 2040-re szóló jövőképet fog kidolgozni a halászati és akvakultúra-ágazat számára azzal a céllal, hogy biztosítsa annak hosszú távú versenyképességét és fenntarthatóságát, dolgozni fog a munkahelyteremtés biztosításán, és kezelni fogja a halász közösséget érintő sürgető kérdéseket.

Ez a közlemény számos stratégiai hozzájárulásra épül, többek között az uniós mezőgazdaság jövőjéről folytatott stratégiai párbeszédre⁹, valamint a Draghi-¹⁰, a Letta-¹¹ és a Niinistö-¹² jelentésekre. Emellett az uniós állam- és kormányfők következtetéseiből¹³, a Tanács belga elnökségének a mezőgazdaság jövőjéről szóló következtetéseiből (2024), valamint a KAP jövőjéről szóló 2024. évi tanácsi következtetésekből is merít. Emellett az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága véleményére és állásfoglalásaira is támaszkodik.

A szakpolitikai válasz **négy alapvető prioritási terület köré szerveződik**. A közlemény **munkaterületeket** határoz meg arra vonatkozóan, hogy ezeket a szakpolitikai kezdeményezéseket hogyan lehet inkluzív és együttműködő módon kialakítani. E prioritási területek sikere nagyrészt olyan fontos kísérő elemeken alapul, mint a szabályozási keretnek a mezőgazdasági termelőket és a teljes agrár-élelmiszeripari értékláncot érintő egyszerűsítése, vagy a fenntartható átállásra megoldásokat kínáló innováció.

Az új munkamódszer: bizalomépítés és párbeszéd

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az élelmiszerekkel és a mezőgazdasággal kapcsolatos egyes témák nagyon polarizálóak lehetnek, és inkluzív megközelítéseket követve nagyobb valószínűséggel alakul ki társadalmi konszenzus. Ennek a jövőképnak az alapja éppen ezért egy új munkamódszer – a bizalomépítés és a párbeszéd a teljes agrár-élelmiszeripari rendszerben, az EU-ban és világszerte egyaránt.

⁸ Európai Bizottság (2025): *Versenyképességi iránytű az EU számára*, COM(2025) 30 final.

⁹ [Stratégiai párbeszéd az uniós mezőgazdaság jövőjéről. Közös európai mezőgazdasági és élelmiszeripari kilátások](#), 2024.

¹⁰ Draghi, M.: [Az európai versenyképesség jövője](#), Európai Bizottság, 2024. szeptember.

¹¹ Letta, E.: *Much More than a Market – Speed, Security, Solidarity: Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all citizens (Jóval több mint piac – Gyorsaság, biztonság, szolidaritás: az egységes piac megerősítése valamennyi európai polgár fenntartható jövője és jóléte érdekében)*, 2023.

¹² Niinistö, S.: *Safer together – Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness (Biztonságosabb együtt – Európa polgári és katonai felkészültségének és készenlétének megerősítése)*, 2024.

¹³ Az Európai Tanács 2024–2029-es stratégiai menetrendje, a 2022. évi versailles-i nyilatkozat, a 2023. évi granadai nyilatkozat és a 2024. évi budapesti nyilatkozat.

Az első lépések a stratégiai párbeszéd és az abban egyhangúlag elfogadott ajánlások révén már megtörténtek. Ezt a párbeszédet azonban a gyakorlatban is el kell mélyíteni, méghozzá a mezőgazdasági termelőkkel, az élelmiszerlánc szereplőivel és a civil társadalommal folytatott tartós és az eddiginél hatékonyabb együttműködéssel, Európa-szerte, helyi és regionális szinten egyaránt, meghallgatva az érintettek aggályait és elképzeléseit. Ugyanakkor felül kell vizsgálni az érdekelt felekkel uniós szinten folytatott párbeszéd és együttműködés előmozdítására szolgáló meglévő mechanizmusokat, **például a jelenlegi civilpárbeszéd-csoportokat**, hogy a jövőbeli szakpolitikák alakításában érdemibb és hatékonyabb részvételt lehessen garantálni. Az új **Európai Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Testület**¹⁴ stratégiai tanácsadással és az agrár-élelmiszeripari lánc különböző szereplői közötti párbeszéd új kultúrájának előmozdításával fogja támogatni a Bizottságot az inkluzív szakpolitikák kialakításában. Emellett az **uniós KAP-hálózat** továbbra is elő fogja segíteni az összes érintett szereplő közötti információcserét, és az **éves ifjúsáspolitikai párbeszéd**ek lehetővé fogják tenni a fiatal polgárok és mezőgazdasági termelők érdemi bevonását a szakpolitikai egyeztetésekbe.

Végezetül a Bizottság továbbra is **állandó párbeszédet folytat az összes többi uniós intézménnyel és szervvel**, nevezetesen az Európai Parlamenttel és az Európai Unió Tanácsával, a Régiók Bizottságával és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal, valamint a kulcsfontosságú nemzetközi szervezetekkel és partnerekkel. **E jövőkép végrehajtásának hatékony nyomon követése** érdekében a Bizottság rendszeresen jelentést tesz valamennyi uniós intézménynek a különböző kezdeményezések sikeres megvalósítása terén elért eredményekről.

2. JÖVŐKÉP ÉS CÉLKITŰZÉSEK 2040-RE: A JELEN ÉS A JÖVŐ NEMZEDÉKEI SZÁMÁRA VONZÓ, VERSENYKÉPES, FENNTARTHATÓ ÉS MÉLTÁNYOS AGRÁR-ÉLELMISZERIPARI RENDSZER

2040-re az Uniónak olyan helyé kell válnia, ahol a mezőgazdaság és az élelmiszer-termelés a kontinens egész területén teljes sokféleségében virágzik. Olyan helyé, ahol a gazdálkodás vonzó a jövő nemzedékei számára, és az agrár-élelmiszeripari ágazat versenyképes, reziliens, időtálló és méltányos.

E stratégiai ágazat jövője azon múlik, hogy az Unió és tagállamai képesek-e megteremteni a megfelelő feltételeket ahhoz, hogy:

- **Az agrár-élelmiszeripar olyan vonzó és kiszámítható ágazattá váljon, ahol a jövedelmek lehetővé teszik a mezőgazdasági termelők számára a boldogulást**, és amelyet a jövő generációi szívesen választanak életpályának¹⁵, és így a gazdálkodók továbbra is mindenki számára megfizethető és a fogyasztói

¹⁴ [Magas szintű tanácsadó csoport](#), amelyben az érdekelt felek következő három kategóriáját képviselő 30 tagszervezet képviselteti magát: a gazdálkodói közösség, az élelmiszer-ellátási lánc egyéb szereplői és a civil társadalom, többek között olyan területeken, mint a környezetvédelem és az éghajlat, az állatjólét és a fogyasztóvédelmi kérdések.

¹⁵ Krzysztofowicz, M., Rudkin, J., Winthagen, V. és Bock, A.: [Farmers of the future \(A jövő mezőgazdasági termelői\)](#), EUR 30464 EN, az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-26331-9, doi:10.2760/5237, JRC122308.

igényeket kielégítő élelmiszereket tudnak előállítani; ahol olyan kedvező feltételek állnak rendelkezésre, amelyek lehetővé teszik az agrár-élelmiszeripari ágazat számára, hogy kihasználja vállalkozói potenciálját, és ahol az érintetteket különböző jövedelemforrások és készségek segítik abban, hogy kiaknázzák az innovációban, a technológiában és a zöld átállásban rejlő lehetőségeket; ahol a környezet, a víz, a talaj vagy a levegő minősége szempontjából előnyös ökoszisztéma-szolgáltatásokat megfelelően jutalmaznak, például a növekvő ökológiai ágazatban; ahol méltányosan működő élelmiszerlánc biztosítja az átállással járó terhek és költségek egyenlő megoszlását az értéklánc mentén.

- **Az agrár-élelmiszeripar olyan ágazattá váljon, amely versenyképes, és reziliens a növekvő globális versennyel és a sokkhatásokkal szemben.** Ez attól függ, hogy az EU képes-e diverzifikálni kereskedelmi kapcsolatait, és ezáltal új exportlehetőségeket teremteni az ágazat számára és csökkenteni a kritikus függőségeket; olyan ágazatra van szükség, amelynek keretei és a globális intézkedések lehetővé teszik a mezőgazdasági termelők számára, hogy világszerte egyenlő versenyfeltételek mellett versenyezzenek, és amelyek enyhítik a hazai bürokráciából eredő terheket és növelik az ágazat rezilienciáját, hogy ne csak ellenállni tudjon a sokkhatásoknak és kilábaljon azokból, hanem képes legyen az alkalmazkodásra és az átalakulásra is. Az EU továbbra is hozzájárul a globális élelmiszerbiztonsághoz, és a jövőben is partnerségépítő szerepre törekszik világszerte.
- **Olyan időtálló agrár-élelmiszeripari ágazat jöjjön létre, amely bolygónk túróképességének határain belül működik,** és amelyben a mezőgazdaság és az élelmiszer-ágazat együttesen hozzájárul az EU éghajlat-politikai célkitűzéseiseihez, miközben megőrzi az egészséges talajt, a tiszta vizet és a levegőt, valamint védi és helyreállítja Európa biológiai sokféleségét. Az élelmiszerlánc érdekelt feleinek közösen kell hozzájárulniuk ezen eredmények eléréséhez és az átállással kapcsolatos kockázatok megosztásához. Az agrár-élelmiszeripari rendszer valamennyi szegmensét a korábbinál jobban fel kell készíteni arra, hogy ellenálljon az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség csökkenése és a szennyezés által kiváltott hatásoknak, fenntarthatóan és hatékonyan használja a természeti erőforrásokat, és az „egy egészség” megközelítéssel összhangban lépjen fel.
- **Olyan agrár-élelmiszeripari ágazat jöjjön létre, amely értéknek tekinti az élelmiszereket, tisztességes munka- és életkörülményeket biztosít, és elősegíti a vidéki és part menti területek felvirágzását és összekapcsoltságát,** beleértve a legkülső régiókat is; amely lehetővé teszi, hogy azok a polgárok, akik a vidéki területeken kívánnak maradni, ezt megtehessék; ahol az élelmiszerek, a terület, a szezonális, a kultúrák és a hagyományok közötti kapcsolat az európai életmód szerves részét képezi; ahol az EU továbbra is világelső az élelmiszer-innováció és az élelmiszer-biztonság terén, és az élelmiszerek megfizethetők a polgárok számára; ahol a mentális egészség nem tabu, hanem a mezőgazdasági termelők és munkavállalók szociális támogatási rendszerének része; ahol az élet- és munkakörülmények több nőt és fiatalat vonzanak a szakmába, és a munkavállalók jogainak védelme a gazdaságokban és az élelmiszer-értéklánc mentén egyaránt biztosított.

Végezetül, e jövőkép megvalósításához elengedhetetlen, hogy az európai agrár-élelmiszeripari rendszer beruházásokat hajtson végre és kiaknázza **a kutatás, a tudás, a készségek és az innováció** kínálta átalakító erőt.

3. A SZAKPOLITIKAI VÁLASZOK KÖZÖS KIDOLGOZÁSA AZ AGRÁR-ÉLELMISZERIPARI ÁGAZAT FELVIRÁGOZTATÁSA ÉRDEKÉBEN

Ez a jövőkép csak előrettekintő és koherens szakpolitikai válasz révén valósítható meg, amely a következő központi kérdés köré szerveződik: hogyan lehet olyan agrár-élelmiszeripari rendszert kialakítani, amely gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból fenntartható, és ezáltal vonzó, versenyképes, időtálló és méltányos a jelen és a jövő generációi számára?

3.1. Olyan vonzó ágazat kialakítása, amely biztosítja a megfelelő életszínvonalat és új jövedelmi lehetőségeket teremt

Az EU több mint 60 évvel ezelőtt kötelezettséget vállalt arra, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 39. cikkével összhangban megfelelő életszínvonalat biztosít a mezőgazdasági népesség számára. Ez a kötelezettségvállalás most ugyanolyan fontos, mint akkor volt. Az egy munkavállalóra jutó teljes mezőgazdasági jövedelem az erőfeszítések ellenére még mindig jelentősen alacsonyabb, mint a gazdaság egészére jellemző átlagbér (2023-ban az átlagbérek 60 %-a volt)¹⁶.

A mezőgazdasági termelők nem akarnak az állami támogatásoktól függeni, de a szakma kiszámíthatatlansága és a piaci egyenlőtlenségek ezt gyakran szükségessé teszik. A megfelelő életszínvonal eléréséhez szükséges különböző intézkedések meghatározásakor **a jövedelem valamennyi forrását figyelembe kell venni**: a piaci bevételeket, az állami támogatást, valamint a diverzifikált és új kiegészítő jövedelemforrásokat is.

Tisztességes és méltányos élelmiszerlánc

Először is, a mezőgazdasági termelőknek **több bevételhez kell jutniuk a piacról**, hogy a szükséges beruházásokat időtálló módon tudják megvalósítani és gazdaságaikat reziliensebbé tegyék. Ennek előfeltétele, hogy korrigáljuk az élelmiszerlánc jelenlegi egyenlőtlenségeit, ugyanis a bevételek, kockázatok és költségterhek tisztességtelen eloszlása gyakran aránytalanul érinti az elsődleges termelőket. **Nem tolerálható az a gyakorlat, hogy a mezőgazdasági termelők rendszeresen a költségek alatti áron kényszerülnek értékesíteni termékeiket.**

A Bizottság által 2024. december 9-én elfogadott javaslatokkal¹⁷ már megtörténtek azok az első lépések, amelyek célja a helyzet kiegyensúlyozása és a tisztességtelen forgalmazói magatartás kezelésére szolgáló szabályok megfelelő végrehajtásának megkönnyítése. E javaslatok erősítik a termelők pozícióját a szerződések tárgyalása és megkötése során, és jobban védik a mezőgazdasági termelőket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben.

Emellett több tagállam folyamodott olyan nemzeti szabályokhoz, amelyek célja a termelési költség alatti értékesítés jelentette kihívás kezelése, ez azonban eltérő megközelítésekhez vezethet az egységes piacon. A jelenlegi szabályok értékelésének részeként a Bizottság tovább fogja vizsgálni a tisztességtelen forgalmazói magatartást,

¹⁶ [Európai Bizottság, Agrár-élelmiszeripari Adatportál: Munkahelyek és növekedés a vidéki térségekben. A mezőgazdasági termelők jövedelme a gazdaság többi részében jellemző bérekhez viszonyítva, 2025. februári lekérdezés.](#)

¹⁷ **A közös piacszerkezetről szóló rendelet** nemrégiben előterjesztett módosítására irányuló javaslatok célja megerősíteni a termelők pozícióját a mezőgazdasági termékek értékesítésére vonatkozó szerződések tárgyalására és megkötésére irányuló folyamatokon belül, előmozdítani az együttműködést, és javítani az ártranszmissziót. Hasonlóképpen, **a tisztességtelen forgalmazói magatartásról szóló irányelv** keretében javasolt, a határokon átnyúló jogérvényesítésre vonatkozó új szabályok segíteni fognak abban, hogy jobban védjük a mezőgazdasági termelőket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben.

valamint a stratégiai párbeszéd ajánlásai szerint felülvizsgálja a nemzeti szabályozásokat. A Bizottság ennek alapján további kezdeményezéseket – különösen a tisztességtelen forgalmazói magatartásról szóló irányelv felülvizsgálatát – fogja javasolni annak érdekében, hogy **a mezőgazdasági termelők a jövőben ne kényszerüljenek arra, hogy termékeiket rendszeresen a termelési költségek alatt értékesítsék**, valamint javasolni fogja a közös piacszervezésről szóló rendeletnek a 2027 utáni KAP-javaslatokkal összefüggésben történő felülvizsgálatát.

Ugyanakkor, amint azt a stratégiai párbeszéd résztvevői is javasolták, meg kell szilárdítani a mezőgazdasági termelők értékláncban betöltött pozícióját azáltal, hogy arra ösztönözzük őket, hogy a költségek csökkentése, a hatékonyság növelése és a piaci árak javítása érdekében szövetkezetekhez és/vagy társulásokhoz csatlakozzanak. A KAP már most is támogatja a mezőgazdasági termelőket e tekintetben.

A bizalom és a méltányosság ösztönzésének kulcseleme továbbá a költségek és árrepek élelmiszerláncon belüli kialakításának és megosztásának **átláthatósága**. A Bizottság tovább fogja fokozni az átláthatóságot az élelmiszerlánc mentén, többek között az **agrár-élelmiszeripari láncok új uniós megfigyelőközpontja** (AFCO) révén, amely a további intézkedések előmozdítása érdekében mutatókat dolgoz ki és tesz közzé az élelmiszerláncon belüli árképzéssel kapcsolatban. Ezek az eszközök várhatóan elősegítik az élelmiszer- és italágazatban működő – és a közelmúltbeli infláció által különösen súlyosan érintett – kkv-k hosszú távú versenyképességét is.

Méltányosabb és célzottabb állami támogatás

Ahhoz, hogy a mezőgazdaság a jövő generációi számára is vonzó ágazat legyen EU-szerte, a mezőgazdasági termelők jövedelméhez a KAP-on keresztül nyújtott állami támogatás az elkövetkező időszakban is elengedhetetlen. A KAP közvetlen kifizetései a mezőgazdasági üzemek szintjén továbbra is döntő szerepet játszanak a mezőgazdasági jövedelem támogatásában és stabilizálásában: 2020-ban átlagosan a gazdaságok jövedelmének 23 %-át tették ki¹⁸.

A jövőbeli KAP – a többéves pénzügyi keretre vonatkozó leendő javaslatok részeként – egyszerűbb és célzottabb lesz, hogy így támogassa az **ambiciózus és jövőorientált uniós agrárpolitikát**. Világosabb egyensúlyt fog meghatározni a mezőgazdasági termelőket érintő szabályozási szakpolitikák és az ösztönzőkön alapuló szakpolitikák között.

A Bizottság elismeri továbbá, hogy a KAP-ról alkotott nyilvános képet az is befolyásolja, hogy egyes területeken nem méltányos a kifizetések elosztása.

Általános elvként ezért a jövőbeli KAP-támogatások elsősorban az élelmiszer-termelésben **aktívan** részt vevő mezőgazdasági termelőkre, a gazdaságok gazdasági életképességére és környezetünk megőrzésére irányulnak majd. E megközelítés során azt is mérlegelni kell, hogy az EU stratégiai autonómiája és rezilienciája szempontjából elengedhetetlen mezőgazdasági termékek előállítása részesüljön előnyben.

A kis- és közepes méretű mezőgazdasági termelők a vidéki területek társadalmi szerkezetének gerincét képezik, szerepük van a természet védelmében és a megélhetés biztosításában. Olyan feltételeket kell számukra biztosítani, amelyek lehetővé teszik, hogy túlzott adminisztratív terhek nélkül tevékenykedhessenek. Az egyszerűsített jövedelemtámogatási eszközök alkalmazását – tekintettel azok nagyságrendjére – a

¹⁸ Európai Bizottság (2023): *A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A 2023–2027-es időszakra vonatkozó KAP stratégiai tervek összefoglalója: közös erőfeszítés és kollektív ambíció.*

Bizottság mérlegelést követően vonzóbbá fogja tenni, és egyszerűsített feltétel- és kontrollrendszer bevezetése mellett kiterjeszti azt.

A támogatást továbbra is célirányosan **azon mezőgazdasági termelők részére kell juttatni, akiknek a legnagyobb szükségük van rá**, különös tekintettel a hátrányos természeti adottságú területeken tevékenykedő mezőgazdasági termelőkre, a fiatal és új mezőgazdasági termelőkre, valamint a vegyes gazdaságokra.

A Bizottság mérlegelni fogja az olyan intézkedések gyakoribb alkalmazását, mint a **fokozatos csökkentés és a felső határ**, figyelembe véve a tagállamok strukturális és ágazati szempontból eltérő helyzetét. Minden mezőgazdasági termelőnek továbbra is részesülnie kell az olyan eszközök előnyeiből, mint a – tervek szerint észszerűbbé és egyszerűbbé alakítandó – ökoszisztéma-szolgáltatásokra vonatkozó kifizetések, valamint a beruházási támogatások, és a válság- és kockázatkezelési eszközök.

A jelenlegi KAP stratégiai tervek tapasztalataira építve **tovább kell egyszerűsíteni a KAP-politika végrehajtásának módját**. A jelenlegi összetettség miatt stratégiaibb megközelítésre van szükség.

A 2027 utáni időszakra vonatkozó jövőbeli KAP alapvető szakpolitikai célkitűzéseken és célzott szakpolitikai követelményeken fog alapulni, miközben további felelősséget és elszámoltathatóságot biztosít a tagállamok számára azzal kapcsolatban, hogy miként érik el ezeket a célkitűzéseket.

A mezőgazdasági termelők több rugalmasságot élveznek majd, és több szerephez jutnak a gazdaságukhoz és körülményeikhez jobban igazodó gazdálkodási gyakorlatok kialakításában. A feltételeesség jelenlegi rendszere egyszerűsödni fog. A mezőgazdasági termelők kedvezően fogadták az ökoszisztémák bevezetését: ezek a rendszerek jutalmazás révén arra ösztönzik őket, hogy a kötelező követelményeken túlmutató ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtsanak. A Bizottság a jövőbeli KAP-ot **a feltételeességtől az ösztönzők felé fogja terelni**.

A jutalmazó innovációs lehetőségek kiaknázása

A mezőgazdasági termelők természetüknél fogva innovátorok és vállalkozók. **A fiatal mezőgazdasági termelők az innováció motorjaivá szeretnének válni**. A klímasemleges és természetbarát gazdaságban folyamatosan nyílnak olyan új lehetőségek a mezőgazdasági termelők és a halászok számára, amelyek kiegészítő bevételi forrást biztosíthatnak.

Erre konkrét példával szolgálnak az **ökológiai ágazat bővülő lehetőségei és az agroökológiai gazdálkodási gyakorlatok**, amelyek vonzóak a fiatalabb mezőgazdasági termelők számára, mivel ötvözik a gazdasági lehetőségeket a környezeti eredményekkel és a társadalmi felelősségvállalással.

Mások számára az innováció rejt új és izgalmas lehetőségeket. A **biogazdaság és a körforgásos jelleg** például nagy lehetőségeket kínál a mezőgazdaság, az erdőszet és a teljes élelmiszerrendszer, valamint kritikus függőségeink csökkentése szempontjából. A 2025 végéig előterjesztendő új **biogazdasági stratégia** célja, hogy az Európai Unió globális vezető szerepet töltsön be a gyorsan bővülő biogazdasági piacon. Fel kell gyorsítanunk a bioalapú és körforgásos megoldások kereskedelmi hasznosítását, fokoznunk kell az áttörést jelentő biotechnológiákat, meg kell ragadnunk a felmerülő piaci lehetőségeket és át kell hidálnunk a beruházási hiányokat. Ez különösen előnyös lesz a gazdálkodó közösség számára, mivel lehetővé teszi az értékáramok diverzifikálását, a mezőgazdasági maradékanyagok hasznosítását, megerősíti az

elsődleges termelők értékláncban elfoglalt helyét, és új munkahelyeket teremt a vidéki térségekben. A Bizottság együtt fog működni a nemzetközi partnerekkel – különösen az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetén (FAO) keresztül – annak érdekében, hogy közösen meghatározzák a biogazdaságban rejlő lehetőségek kiaknázásának fenntartható módjait a mezőgazdasági termelők számára nemcsak Európában, hanem világszerte is.

Az innovatív finanszírozási eszközök, beleértve a természetre irányuló magán- és vegyes köz-magán finanszírozást, az állami támogatás mellett jutalmazhatják a természetpozitív gyakorlatokat fenntartó vagy azokra áttérő mezőgazdasági termelőket, és összehozhatják őket az ilyen gyakorlatokban üzleti érdekkel rendelkező vállalatokkal és befektetőkkel.

A **karbondioxidkódás** már most is a kiegészítő jövedelemforrások egyike. A szén-dioxid-eltávolításról és a karbondioxidkódásról szóló rendelet¹⁹ létrehozta az első uniós szintű önkéntes keretet a szén-dioxid-eltávolítás, a karbondioxidkódás és a termékekben való szén-dioxid-tárolás tanúsítására Európa-szerte, és jelenleg kidolgozás alatt állnak a szén-dioxid-eltávolításnak, a talajból származó kibocsátás csökkentésének és a biológiai sokféleség előnyeinek megbízható nyomon követésére, jelentésére és ellenőrzésére szolgáló tanúsítási módszerek. Ezek a módszerek lehetőség szerint az olyan meglévő rendszerekre fognak épülni, amelyek már jelenleg is sikeresen biztosítanak kiegészítő jövedelmet a mezőgazdasági termelőknek. A teljes körű kidolgozást követően ösztönözni kell majd a kínálat és az önkéntes kreditek iránti kereslet összehangolásának hatékony módjait annak érdekében, hogy optimalizálni lehessen a mezőgazdasági termelők további bevételi lehetőségeit.

A jövőben a Bizottság emellett ki fogja dolgozni annak módját, hogy miként szerezhetőek **biokreditek**, azaz a természet szempontjából kedvező intézkedések után járó egységek, amelyek számszerűsített és igazolt, magas színvonalú természetpozitív eredményeket képviselnek. A kereskedelmi szereplők által kidolgozott számos meglévő rendszer és a folyamatban lévő kísérleti projektek mind uniós, mind nemzetközi szinten rámutatnak az ilyen projektekben rejlő jelentős lehetőségekre, amelyekre további munka épülhet.

Fontos lehetőségek nyílnak meg a **megújulóenergia-termelés** terén is, amelynek köszönhetően nő az energiabiztonság, csökken az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, és amely a mezőgazdasági termelők és az erdészek számára további jövedelmet és innovációs kilátásokat kínál. A mezőgazdasági termelőknek **energetikailag egyre inkább önellátónak kell lenniük, például napelemek, szélmalomok és biogáztermelés révén, és képesnek kell lenniük arra is, hogy energiaforrásaikat – többek között energiaközösségeken keresztül – eljuttassák a piacra.**

Példák:

A digitalizáció (beleértve a mesterséges intelligenciát), a kutatás és az innovatív agrártechnológiák forradalmasíthatják a gazdálkodást és csökkenthetik a mezőgazdasági üzemek költségeit, hozzájárulva ezáltal a jövedelmek növekedéséhez.

¹⁹ Az (EU) 2024/3012 rendelet.

- Az e-kereskedelmi platformok, a digitális marketingeszközök és az online piacterek segíthetnek a mezőgazdasági termelőknek és az agrár-élelmiszeripari rendszer más szereplőinek abban, hogy szélesebb ügyfélkört érjenek el, és diverzifikálják bevételi forrásaikat.
- A precíziós gazdálkodás és az adatalapú megoldások az inputok optimalizálása révén növelhetik a jövedelmezőséget.
- A Horizont Európa „Talajvédelmi megállapodás Európának” elnevezésű kutatási és innovációs küldetésének 100 élő laboratóriuma példa nélküli erőforrás, amely segítséget nyújt a mezőgazdasági termelőknek ahhoz, hogy a műtrágyák magas inputárai, a vízhiány és az egyéb szélsőséges jelenségek, például az árvizek ellenére javítani tudják a talaj minőségét.

Ambiciózus beruházási menetrend kialakítása

A reziliens és fenntartható agrár-élelmiszeripari rendszer jelentős beruházásokat, és ezért **bátor fellépést igényel a fenntarthatóságra való átállás finanszírozása és kockázatmentesítése érdekében.** A mezőgazdasági ágazat jelentős, (2022-es adatok szerint) 62 milliárd EUR-ra becsült finanszírozási hiánnyal szembesül, ami jóval magasabb, mint 2017-ben volt²⁰. Bankoktól, pénzügyi intézményektől vagy magánbefektetőktől azonban nehéz hitelhez jutni, különösen a fiatal mezőgazdasági termelők számára. Ez a gazdaságok viszonylag kis méretének, a beruházások alacsony vagy szerény megtérülésének, a rendkívül változó jövedelmezőségnek és kockázatoknak, az időjárás és éghajlati hatások miatti kiszámíthatatlan termelési eredményeknek, valamint az ingadozó (globális) árupiacoknak való kitettségnek a következménye.

A KAP továbbra is finanszírozni fogja a mezőgazdasági ágazat versenyképességének, fenntarthatóságának és rezilienciájának előmozdítását célzó beruházásokat. Ez a mezőgazdasági üzemek szintjén a gyakran viszonylag kis léptékű beruházásokat, valamint az ágazat korszerűsítéséhez szükséges köz- és magáninfrastruktúrát egyaránt magában foglalja. A meglévő eszközök csak akkor erősíthetik egymást, ha a jövőben intelligensebben alkalmazzuk őket.

A Bizottság az intézményi befektetőkkel, például az **Európai Beruházási Bank Csoporttal (EIBG)** és a bankszektornal szorosan együttműködve azon fog munkálkodni, hogy hatékonyan használja fel a közfinanszírozást és a beruházásokat, valamint mozgósítsa és kockázatmentesítse a magántőkét.

E tekintetben a Bizottság meg fogja vizsgálni az elsődleges termelőkre vonatkozó kockázatok elleni biztosítási rendszerek létrehozásának lehetőségeit, valamint fel fogja térképezni, hogy a köz- és magánszféra közötti partnerségek révén miként lehet az agrár-élelmiszeripari lánc átalakulásának fokozását célzó **beruházásokat vonzani a mezőgazdasági és élelmiszeripari kkv-khoz.**

A vállalkozói szellem ösztönzése: új stratégia a generációs megújulás támogatására

Az, hogy 2040-ben milyen lesz az európai élelmiszer-önrendelkezés, az a jelen fiatal és új mezőgazdasági termelőitől függ.

A mezőgazdasági ágazat vonzerejének növeléséhez az egyik előfeltétel az, hogy **felszámoljuk a generációs megújulás előtt álló fő akadályokat,** különös tekintettel a

²⁰ Európai Bizottság és EBB: *Financing gap in the EU agricultural and agri-food sectors (Finanszírozási hiány az uniós mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari ágazatokban)*, FI Compass, 2023.

földhöz, a beruházásokhoz, a készségekhez stb. való hozzáférésre. A „területen maradáshoz való jog” alkalmazható azon fiatal mezőgazdasági termelők tevékenységének megkezdése esetében, akik egy adott területen kívánnak maradni, és ott mezőgazdasági tevékenységet folytatni.

Az ezzel kapcsolatos felelősség azonban nem terhelheti kizárólag a KAP-ot. A valódi generációs megújulás ösztönzéséhez a társadalom egészére kiterjedő megközelítésre, valamint a különböző – gyakran nemzeti és regionális hatáskörbe tartozó – területeket és felelősségi köröket összefogó szakpolitikák kombinációjára van szükség.

A Bizottságnak – szoros együttműködésben a tagállamokkal, az Európai Parlamenttel és a legfontosabb érdekelt felekkel – vezető szerepe lesz a 2025-ben megvalósítandó **generációs megújulási stratégiával** kapcsolatos munkában. Ez a stratégia uniós és nemzeti/regionális szinten egyaránt **ajánlásokat fogalmaz meg** a szakpolitikai válaszlehetőségekre és a szükséges intézkedésekre vonatkozóan.

A termékeny **földterületek** korlátozott rendelkezésre állása, tekintettel a használatukért folytatott növekvő versenyre és az éghajlatváltozás következményeire, nehéz helyzetbe hozza a gazdálkodó közösséget, és különösen az ágazat új belépőit. A földpolitika számos szempontra kiterjed, főként nemzeti hatáskörökön belül. E munka során figyelembe kell venni a földhasználati mobilitási és átruházási feltételeket, valamint a földterület-kivonás mérséklésének elveit, építve a földhasználati mobilitási programok terén szerzett tagállami jó példákra. Ugyanilyen fontos a területtervezés és -vásárlás átláthatósága. A tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy nemzeti eszköztárakban olyan, nagy erővel bíró eszközöket alakítsanak ki – többek között **nyugdíjrendszerek és adókedvezmények** révén –, amelyek elősegíthetik a generációs megújulást.

Az Európai Parlament kérésére válaszul és a stratégiai párbeszéd ajánlásával összhangban az Európai Bizottság azon fog munkálkodni, hogy létrehozza a **mezőgazdasági területek uniós megfigyelőközpontját**²¹. Fokozni fogjuk az átláthatóságot és az együttműködést olyan területeken, mint a földügyletek és a földhasználati jogok átruházása, az ártendenciák és a piaci magatartás, a földhasználat változásai, valamint a mezőgazdasági és természetes földterületek csökkenése. A megfigyelőközpont segíteni fogja a tagállamokat abban is, hogy megalapozott döntéseket hozzanak a mezőgazdasági földterületek piacának szabályozásáról. A piaci fejlemények fokozott átláthatósága és az EU-n belüli együttműködés megkönnyíti az agrárpolitika jogos érdekeinek elérését az egységes piac nyújtotta szabadságokkal összhangban.

3.2. Versenyképes és reziliens ágazat a globális kihívásokkal szemben

Összekapcsolt világunkban, ahol az EU a világ legnagyobb agrár-élelmiszeripari exportőre és az egyik legnagyobb importőre, a mezőgazdasági termékek előállításának, fogyasztásának és kereskedelmének módja jelentős hatással van a harmadik országokkal fenntartott kapcsolatainkra²².

²¹ PP 08 25 01 – mezőgazdasági földterületek, ellenőrzés és a mezőgazdasági földterületekhez való hozzáférés uniós megfigyelőközpontja; az Európai Parlament 2024. november 27-i jogalkotási állásfoglalása az Európai Unió 2025-ös pénzügyi évre szóló általános költségvetésének tervezetéről szóló közös szövegtervezetről, P10TA(2024)0050.

²² Az uniós agrár-élelmiszeripari export értéke 2023-ban 230 milliárd EUR-t tett ki (a teljes export 9 %-át), az uniós import értéke pedig 160 milliárd EUR-t (a teljes behozatal 6 %-át), ami 70 milliárd EUR kereskedelmi többletet eredményezett. Forrás: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság: [Az uniós agrár-élelmiszeripari kereskedelem nyomon követése. 2023. évi fejlemények](#), 2024. március.

Az élelmiszer-ellátás bizonytalanságának fő mozgatórugói a háborúk és más konfliktusok. Ugyanakkor az élelmiszer-ellátás bizonytalansága is instabilitáshoz vezethet, és a változó globális rendben az élelmiszer fegyverként is felhasználható. Kereskedelmi partnereink olyan egyoldalú intézkedésekhez folyamodnak, amelyek kulcsfontosságú ágazatainkat célozzák, exportjaink továbbra is akadályokba ütköznek, és a globális ellátási láncok esetében fennáll a torzulások kockázata. A környezetvédelem, az emberi egészség, az állatok egészsége és jóléte, a növényegészségügy és az élelmiszer-biztonság egyetemes célkitűzéseinek védelme érdekében az EU magas szintű globális normákra törekszik, ami gyakran hátráltatja a kereskedelmet. Ugyanakkor az uniós mezőgazdasági termelők egyre inkább aggasztja a tisztességtelen globális verseny és a kölcsönösség hiánya.

Ezek a kihívások azonban nem fogják megakadályozni az Uniót abban, hogy tovább erősítse kapcsolatait számos együttműködésre kész partnerrel, többek között a Global Gateway beruházási stratégia révén. **A globális élelmezésbiztonság és az európai élelmiszer-önrendelkezés továbbra is az EU általános biztonsági, versenyképességi és fenntarthatósági menetrendjének szerves részét képezi.** Az éhezők nagy száma, az élelmiszer-ellátás akut bizonytalansága és a világszerte emelkedő élelmiszerárak miatt az EU továbbra is támogatni fogja a harmadik országokat az élelmiszer-önrendelkezésnek, az élelmiszerrendszerek rezilienciájának és az élelmiszer-fenntarthatóságnak a biztosításában, és a humanitárius segítségnyújtás és a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartása révén gondoskodni fog arról, hogy mindenki, még a legkiszolgáltatottabbak is hozzáférjenek a biztonságos, jó minőségű és tápláló élelmiszerekhez.

Az ellátási láncok diverzifikálása és az átalakító erejű reziliencia előmozdítása

Geopolitikai és geogazdasági feszültségekkel terhelt világunkban Draghi szavaival élve „**a függőségek sebezhetőségekké válnak**”²³. Napjainkban az EU élelmiszer-önrendelkezése nagymértékben függ az importált alapanyagoktól, például a műtrágyáktól, a takarmánytól és az energiától, ami általában földrajzilag koncentrált régiókból származik. **E stratégiai függőségek csökkentése és az ellátási láncok kockázatmentesítése ezért döntő fontosságú,** ugyanakkor támogatni kell a tiszta és egyre nagyobb mértékben erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállást²⁴.

Ami a legfontosabb importfüggőségeket illeti, az Unió **fehérjeellátása** nagymértékben függ a korlátozott számú származási helyről érkező, kiváló minőségű áruk behozatalától, ami a globális piaci ingadozásokkal és a fenntarthatósági kockázatokkal szemben kiszolgáltatottá teszi élelmiszerrendszerünket²⁵. Figyelembe kell vennünk a fehérje előállításának és fogyasztásának módját az EU-ban. A Bizottság ezért **átfogó tervet fog kidolgozni** e kihívások kezelésére, integrálva a szakpolitikákat, a kutatást és a helyszíni erőfeszítéseket egy önállóbb és fenntarthatóbb uniós fehérjerendszer létrehozása érdekében, ugyanakkor diverzifikálva a behozatalt.

²³ Draghi, M.: [Az európai versenyképesség jövője](#). A. rész: *Európai versenyképességi stratégia*, 2024. szeptember, 15. o.

²⁴ Spanyolország Nemzeti Előrejelzési és Stratégiai Hivatala: [Resilient EU 2030. A future-oriented approach to reinforce the EU's Open Strategic Autonomy and Global Leadership \(Uniós reziliencia 2030-ra. Az EU nyitott stratégiai autonómiájának és globális vezető szerepének megerősítésére irányuló jövőorientált megközelítés\)](#), 2023.

²⁵ Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság: [Fehérjekínálat és -kereslet](#), 2024. szeptember.

AZ EU erősen függ továbbá az **importált nyersanyagoktól és műtrágyáktól**, amelyek alapvető fontosságúak az élelmiszer-termelés és -biztonság szempontjából. A behozatal – különösen a karbamid esetében – egyre inkább néhány származási helyre koncentrálódik, és az uniós behozatal mintegy 88 %-át négy ország szolgáltatja²⁶. E függőségek csökkentése mindenki számára előnyös: i. **az európai tiszta ipari versenyképessége** szempontjából, mivel a függőségek csökkentése elősegíti a hazai műtrágyagyártást; ii. **a mezőgazdasági termelők** szempontjából, mivel megbízható ellátásra és stabil árakra számíthatnak, és iii. **a környezet és az éghajlat** szempontjából, mivel a karbonszegény műtrágya és az újrahasznosított tápanyag, például a RENURE térnyerésének, valamint a fermentációs maradék megfelelő kezelést követő felhasználásának ösztönzése e tekintetben kedvező hatással jár.

Ami a kilátásokat illeti, az EU jövőbeli bővítése lehetőséget kínál az EU rezilienciájának növelésére: a cél az, hogy mind a jelenlegi, mind a jövőbeli tagállamokban fenntartsuk és megerősítsük a termelési és exportkapacitást, és ezáltal erősödjön az EU stratégiai autonómiája és a globális agrár-élelmiszeripari kereskedelemben betöltött szerepe. Vannak azonban olyan kihívások is, amelyek gondos mérlegelést igényelnek, különösen az uniós mezőgazdasági termelőkre gyakorolt hatás tekintetében. Az uniós mezőgazdasági termelők előtt álló kihívásokra való felkészülés és azok hatékony kezelése elengedhetetlen lesz a bővítés által kínált lehetőségek kiaknázásához, többek között mivel megkönnyítheti a tagjelölt országok fokozatos integrációját az egységes piacba, miközben azok a teljes jogú uniós tagság felé haladnak.

A tisztességesebb globális verseny felé

A **globális szinten méltányosabb és egyenlő versenyfeltételekre** irányuló uniós megközelítés két fellépésből áll, amelyeknek egyszerre kell megvalósulniuk:

a) Globális és kétoldalú együttműködés

A jelenlegi geopolitikai helyzetben egyértelmű, hogy **egyre nehezebb lesz globális konszenzust elérni** a mezőgazdasági és élelmiszeripari szabványokról.

Az EU azonban továbbra is együtt fog működni partnereivel és a kulcsfontosságú nemzetközi szervezetekkel a „Team Europe” megközelítés keretében a nemzetközileg elfogadott kötelezettségvállalások szigorúbb végrehajtásának megerősítése, valamint a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrenddel és a fenntartható fejlődési célokkal összhangban a globális fenntartható élelmiszerrendszerek megvalósítására irányuló törekvés fokozása érdekében. A tisztességes verseny biztosítása szempontjából kritikus területeken, különösen a növényvédő szerek és az állatjólét tekintetében, elsőbbséget élvez a nemzetközi szabványügyi testületek globális szabványainak szigorítása. **A Bizottság 2025-ben további kidolgozás céljából ismertetni fogja a tagállamokkal a viszonyosság elmélyítésére vonatkozó cselekvési irányvonalát.** Másodszor, az Unió együtt fog működni a FAO-val és nemzetközi partnereivel egy olyan közös megközelítés kidolgozásának előmozdításában, amely lehetővé teszi a globális élelmiszer-termelés

²⁶ A karbamidimport 38 %-a Egyiptomból, 33 %-a Oroszországból és Belarusból, 19 %-a pedig Algériából származik, forrás: Európai Bizottság, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság, https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/fertilisers_en, 2025. februári lekérdezés.

fenntarthatósági szempontjainak összehasonlítható és méltányos értékelését, és ezzel kiegészíti az EU fenntarthatósági teljesítményértékeléssel kapcsolatos munkáját.

Az EU határozottabban fogja előmozdítani és stratégiai szempontból megvédeni az **uniós termékek exportját**, és biztosítani fogja, hogy a harmadik országok igénybe vehessék a kereskedelmi eljárások egyszerűsítését célzó intézkedéseket (pl. az előzetes jegyzékbe vételt), feltéve, hogy ők is az uniós intézkedésekhez hasonlóakat alkalmaznak. Meg fogjuk erősíteni az uniós **agrár-élelmiszeripari gazdasági diplomáciát** és az ezzel kapcsolatos magas szintű küldetéseket.

Kétoldalú szinten megerősítjük a meglévő kétoldalú agrárpolitikai párbeszédet, és **új agrár-élelmiszeripari politikai partnerségi párbeszédet** hozunk létre a kulcsfontosságú kétoldalú, regionális és kontinentális partnerekkel. Ebben az összefüggésben a déli szomszédainkkal kialakított stratégiai és átfogó partnerségek, valamint a közelgő új földközi-tengeri paktum fontos lehetőségeket kínálnak. Az EU emellett teljes mértékben igénybe fogja venni a kétoldalú szabadkereskedelmi tárgyalásokat és megállapodásokat. Az európai mezőgazdasági termelők érdekei továbbra is védelmet fognak élvezni. Az EU meg fogja erősíteni a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetek/rendelkezések, valamint a fenntartható élelmiszerrendszerekről szóló fejezetek végrehajtását és érvényesítését, illetve célzottabb és operatív országspecifikus prioritásokról és intézkedésekről fog gondoskodni, adott esetben konkrét tevékenységi ágazatokkal kapcsolatban is. Partnerségi párbeszédeink során különös figyelmet fogunk fordítani az uniós szabályozási politikák által a helyi agrár-élelmiszeripari rendszerekre gyakorolt lehetséges hatásra, és biztosítani fogjuk a koherenciát a mezőgazdasággal, a környezetvédelemmel, az éghajlatváltozással és az egészséggel kapcsolatos uniós belső és külső politikák között.

b) A versenyképes agrár-élelmiszeripari ágazat uniós keretrendszere

Az Unió ugyanakkor gondoskodni fog arról, hogy az ambiciózus uniós szabványok ne vezessenek ahhoz, hogy a gazdasági, környezeti és társadalmi terhek máshol jelentkezzenek, és arról is, hogy megfelelő viszonyosság hiányában az európai agrár-élelmiszeripari ágazat ne kerüljön versenyhátrányba. E célból az **EU szakpolitikáiban következetesen kkv- és versenyképesség-szemponturnak ellenőrzéseket fog végezni** a versenyképességi iránytűben foglaltaknak megfelelően, következetesen értékelve az uniós rendeletek által az uniós mezőgazdasági termelőkre és agrár-élelmiszeripari kkv-kra, a kereskedelemre és a továbbgyűrűző káros hatások kockázatára gyakorolt hatást, és alaposan megvizsgálja a tárgyalások alatt álló szabadkereskedelmi megállapodásoknak az uniós mezőgazdasági termelőkre és a globális fenntarthatóságra gyakorolt hatásait.

Az állatjóléttel és a környezetvédelemmel kapcsolatos uniós aggályok figyelembevétele céljából, valamint a társadalom elvárásaival összhangban az EU erkölcsi értékeinek megőrzése érdekében a Bizottság a nemzetközi szabályokkal összhangban törekedni fog **az importált termékek – különösen a növényvédő szerek és az állatjólét – kapcsán alkalmazott termelési előírások szorosabb összehangolására.**

E tekintetben a Bizottság be fog vezetni egy olyan elvet, amely szerint **az EU-ban egészségügyi és környezetvédelmi okokból betiltott legveszélyesebb növényvédő szereket importált termékeken keresztül ne lehessen visszahozni az EU-ba.** Ennek előmozdítása érdekében a Bizottság 2025-ben hatásvizsgálatot indít, amelynek során figyelembe veszi az EU versenyhelyzetére gyakorolt hatásokat és a nemzetközi következményeket, és adott esetben javaslatot tesz az alkalmazandó jogi keret

módosítására. A Bizottság továbbá értékelni fogja az EU-ban betiltott veszélyes vegyi anyagok, köztük a növényvédő szerek kivételének kérdését is²⁷.

Az Unió importpolitikájának egy másik, alku tárgyát nem képező eleme az **élelmiszer- és takarmánybiztonság, valamint az állat- és növényegészségügy**. Az uniós termékszabványok a világon a legmagasabb szintűek, és biztosítják, hogy valamennyi importált agrár-élelmiszeripari termék biztonságos legyen. A Bizottság gondoskodni fog a vonatkozó élelmiszer-biztonsági jogszabályok megfelelő végrehajtásáról és érvényesítéséről. **Létrejön egy külön munkacsoport**, amely mozgósítja a Bizottság és a tagállamok szakértelmét és erejét, ami határozottan erősíteni fogja az Unió pozícióját a **behozatal ellenőrzésének további megerősítése terén, beleértve a helyszíni ellenőrzések jelentős megerősítését is**.

Az **állatjólét** területén a Bizottság gondoskodni fog arról, hogy a jövőbeli jogalkotási javaslatok ugyanazokat az előírásokat alkalmazzák az EU-ban előállított és a harmadik országokból behozott termékekre, és foglalkozik majd a jogérvényesítéssel kapcsolatos kérdésekkel és az uniós polgárok által kifejezett aggályokkal is. Az **állatjóléti jogszabályok** célirányos felülvizsgálata lehetőséget kínál majd arra, hogy mindez a WTO-előírásoknak megfelelően és hatásvizsgálatra támaszkodva történjen.

Amennyiben kereskedelmi partnereink tisztességtelen versenyhez és olyan egyoldalú intézkedésekhez folyamodnak, amelyek révén jogellenesen próbálnak fellépni az uniós vagy valamely tagállami agrár-élelmiszeripari ágazattal szemben, azzal a céllal, hogy megosszák az Uniót, az EU minden rendelkezésére álló védelmi eszközt fel fog használni. Az Unió (2025-ben) ambiciózus **egységes biztonsági hálót** fog kidolgozni az uniós agrár-élelmiszeripari ágazat számára. Ha egy nem uniós ország gazdasági kényszerítést alkalmazna az EU-val vagy annak tagállamaival szemben, az Unió minden rendelkezésre álló eszközzel meg fogja védeni az agrár-élelmiszeripari ágazatot, többek között adott esetben a WTO-s vagy uniós autonóm eszközök, például a kényszerítő intézkedések elleni eszköz keretében.

A Bizottság emellett együtt fog működni az EBB-vel az uniós agrár-élelmiszeripari ágazat **exportkockázatát** csökkentő exporthitelek biztosítása érdekében.

Ebben az összefüggésben fontos szerepet fog játszani az EU–Mercosur megállapodás keretében a következő többéves pénzügyi keret részeként bejelentett 1 milliárd eurós tartalék.

A Bizottság továbbá törekedni fog az állattenyésztéshez hasonló érzékeny ágazatok versenyképességének és rezilienciájának erősítésére, olyan **egyszerűsítési csomagot** fog előterjeszteni, amely hozzájárul az európai termelők versenyképességének fokozásához, ugyanakkor továbbra is szem előtt fogja tartani a társadalmi célkitűzéseket, **az ágazati sajátosságokkal és az egységes piaci szabályokkal összhangban javaslatot fog tenni a származási ország címkén való kötelező feltüntetésének kiterjesztésére**, valamint fokozni fogja **promóciós szakpolitikáját**.

Az agrár-élelmiszeripari ágazat felkészültsége és kockázatállósága

„Jobban fel kell készülnünk nemcsak a túlélésre, hanem arra is, hogy boldoguljunk ebben az új valóságban” – mondja a Niinistö-jelentés²⁸. Ezt az új valóságot olyan

²⁷ Európai Bizottság (2020): *A vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégia a toxikus anyagoktól mentes környezetért*, COM(2020) 667 final.

jelentős sokkhatások jellemzik, mint a világitárvány, az orosz agressziós háború, a piaci zavarok, az állat- és növénybetegségek, valamint az ingatag geopolitikai helyzet. Ráadásul számolni kell a szélsőséges időjárás eseményekkel is, amelyek korábban viszonylag ritkán fordultak elő, ma már azonban egyre gyakoribbak, miközben a csapadékviszonyok is változnak.

A mezőgazdasági termelőket e válságok közül sok közvetlenül érinti. A kockázatok, fenyegetések és bizonytalanságok növekvő száma ambiciózus **európai kockázat- és válságkezelési megközelítést** tesz szükségessé, amelynek keretében felül kell vizsgálni és **meg kell erősíteni az uniós szintű eszköztárat, hogy hatékonyabban kezelje a kockázatokat és a válságokat.**

Először is, meg fogjuk erősíteni a mezőgazdasági termelők számára biztosított azon ösztönzőket, amelyek célja, hogy a mezőgazdasági üzemek szintjén történő alkalmazkodás révén csökkenjen a termelők kiszolgáltatottsága és a kockázatoknak való kitettsége, valamint azon ösztönzőket is, amelyek a kockázatok (pl. termelői szervezeteken vagy szövetkezeteken keresztül) megosztására irányulnak. Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens uniós mezőgazdaságnak a **helyi, regionális és nemzeti igényekhez igazított szakpolitikákra** kell támaszkodnia, támogatva azokat a mezőgazdasági gyakorlatokat és beavatkozásokat, amelyek a helyi mezőgazdasági termelést felkészítik a jövőbeli éghajlati viszonyokra.

Az elmúlt években végrehajtott kezdeményezések²⁹ tapasztalataira építve további lépésekre van szükség. Az **éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó, küszöbön álló európai terv és a vízügyi rezilienciára vonatkozó készülő stratégia** fontos szerepet fog játszani, különösen a tagállamok felkészültségének és tervezési képességének támogatásában, valamint az éghajlatváltozás által a városokban és a vidéki térségekben az energiára, a közlekedésre és más infrastruktúrákra, a vízre, az élelmiszerekre és a földterületekre gyakorolt kockázatok és hatások kezelésében.

A jövőbeli KAP célirányosabban fogja támogatni azokat az intézkedéseket és beruházásokat, amelyek a változó feltételekkel szemben ellenállóbbá teszik a mezőgazdasági ágazatot. Azokon a helyeken, ahol a jelenlegi termelés hosszú távon nem fenntartható, ambiciózusabb, gyökeres változásokra lesz szükség, például új helyi stratégiák, kutatás és innováció révén, beleértve az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliensebb növények termesztését célzó új génkezelési technikákat is.

Másodszor, ambiciózus fellépésre van szükség a kockázatokra való felkészülés, a biztosítás és a kockázatmentesítés terén. Ezen a területen döntő fontosságú lesz az **Európai Beruházási Bankkal (EBB)**, a bankokkal, a biztosítókkal és a viszontbiztosítókkal, valamint az értéklánc szereplőivel való együttműködés. Mindez várhatóan nagyobb mértékű közös kockázatviseléshez, valamint a mezőgazdasági termelőknek kínált mezőgazdasági biztosítások elérhetőségének és megfizethetőségének javulásához fog vezetni.

Harmadszor, a Bizottságnak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell a **kockázatkezelési és válságkezelési eszközök közötti szakpolitikai koherenciát**, valamint a nagyobb rugalmasságot. A válságkezelési eszközöknek a mezőgazdasági termelőket a kockázatok proaktív kezelésére kell ösztönözniük, a tagállamokat pedig arra, hogy hatékony és célirányos kockázatkezelési stratégiákat dolgozzanak ki.

²⁸ Niinistö, S.: *Safer together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness (Biztonságosabb együtt – Európa polgári és katonai felkészültségének és készenlétének megerősítése)*, 2024, 4. o.

²⁹ Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia, az éghajlati kockázatok kezeléséről szóló bizottsági közlemény és a KAP.

Ezenkívül gondosan értékelni kell a **mezőgazdasági tartalék működését** annak érdekében, hogy az az olyan kiemelkedő nagyságrendű válságokra összpontosuljon, mint a jelentős piaci zavarok vagy az állat- és növényegészségügyi kérdések. Ezenkívül a mezőgazdasági termelőknek nyújtott rendkívüli támogatást jobban össze kell kapcsolni a megfelelő kockázatkezelési és megelőző intézkedésekkel.

A Niinistö-jelentés nyomán az EU-nak a teljes élelmiszerláncban fokoznia kell az élelmezésbiztonsággal kapcsolatos felkészültségét. Az **élelmezésbiztonsági válságokra való felkészültségre és reagálásra vonatkozó európai mechanizmus (EFSCM)** tevékenységeit folytatni kell, tovább kell fejleszteni és össze kell kapcsolni az átfogó uniós válságkezeléssel egy összkormányzati megközelítés keretében. A **felkészültségi unióról szóló, küszöbön álló stratégiával** összhangban szinergiákra és fokozottabb koordinációra kell törekedni a felkészültség érdekében. Emellett célszerű volna új mezőgazdasági és élelmiszer-specifikus eszközöket feltárni az élelmiszertartalékokkal, a közös közbeszerzéssel és a válságok idején való fokozott átláthatósággal kapcsolatban. Más alapvető ágazatokhoz, például az egészségügyhöz hasonlóan nemzeti és regionális szinten is átfogó felkészültségi és reagálási terveket kell kidolgozni, amelyek a felkészültségre vonatkozó tágabb uniós megközelítés keretében a teljes élelmiszer-ellátási lánc szempontjából releváns valamennyi szempontra kiterjednek.

A mezőgazdasági piacok rezilienciájának támogatása

A kereskedelem torzulásához vezető geopolitikai események, a globális verseny, a szélsőséges éghajlati jelenségek hatásai és a változó fogyasztási szokások számos árupiac számára bizonytalansági forrást jelentenek, a bortól és a gabonaféléktől az állati termékeken át az olívaolajig. A Bizottság szorosan figyelemmel kíséri az összes piacot, és a piaci helyzet romlása esetén gyorsan cselekszik.

Ilyen válaszlépésre volt szükség a borágazat sajátos helyzete miatt, és a Bizottság 2025-ben elő fogja mozdítani a borokkal foglalkozó magas szintű munkacsoport ajánlásainak végrehajtását³⁰.

Az uniós állattenyésztési ágazat különösen ki van téve a különböző sokkhatásoknak és a globális versenynek. A magas szintű uniós előírások nyomán az uniós állattenyésztők vezető szerepet töltenek be a világban, de erőfeszítéseik világszinten nem találnak viszonzásra, mivel egyenlőtlen versenyfeltételek mellett versenyeznek. Az említett szabványok olyan magas költségekkel is járnak, amelyeket a piac nem mindig jutalmaz. **Az állatállomány az EU mezőgazdaságának, versenyképességének és kohéziójának alapvető része, és ez a jövőben is így marad.** A fenntartható állattenyésztés alapvető fontosságú az EU gazdasága, a vidéki területek életképessége, valamint a környezet és a vidéki tájak megőrzése szempontjából. Egy olyan ágazatról van szó, ahol az innováció sikert hozhat és kézzelfogható előnyökkel járhat.

Az uniós állattenyésztési ágazat számára egy olyan hosszú távú jövőképet kell kidolgozni, amely Európa-szerte az állattenyésztés sokszínűségének és fenntarthatóságának védelmének alapul. E sokszínűség védelme azt jelenti, hogy nem lehet univerzális megközelítést alkalmazni, hanem célirányosan kialakított, helyi megoldásokat kell találni az ágazat versenyképességével és fenntarthatóságával kapcsolatos problémák megoldására. Erőteljes ösztönzést adhatna az ágazatnak, ha kidolgoznánk a „kiváló

³⁰ A borpolitikával foglalkozó magas szintű munkacsoport: [Szakpolitikai ajánlások: az uniós borágazat jövője](#), 2024. december.

állattenyésztési lánc” létrehozását elősegítő feltételeket. A Bizottság **munkafolyamatot indít el az állatállományra vonatkozóan**, hogy olyan szakpolitikai pályákat dolgozzon ki, amelyek célja: a) az ágazat előtt álló kihívások, ezen belül a globális verseny felmérése; b) megfelelő eszközök, és indokolt esetben viszonyossági intézkedések kidolgozása az ágazat számára; c) az állatállomány által kifejtett éghajlati/környezetvédelmi lábnyom kezelési módjainak feltérképezése, beleértve az állattenyésztés, valamint a környezeti és éghajlati szempontból értékes gyepterületek fenntartása közötti kapcsolatnak a biológiai sokféleség és a tájak megőrzése szempontjából előnyös, kiterjedtebb állattenyésztési rendszerek révén történő hasznosításának módjait; d) a beruházások, a technológiai fejlődés és az innováció előmozdítása; és e) a fenntartható termelési modellek fejlesztésének fokozása.

A bürokrácia csökkentése az agrár-élelmiszeripari ágazat versenyképességének előmozdítása érdekében

A mezőgazdasági termelőknek vállalkozóknak és szolgáltatóknak kell lenniük, és fontos, hogy ne terheljük őket szükségtelen bürokratikus vagy szabályozási terhek. Amint azt a Draghi-jelentés megállapította, a túlzott követelmények és jelentéstételi kötelezettségek akadályozzák az EU gazdaságának versenyképességét és az innovációt.

A Bizottság példa nélkül álló egyszerűsítési munkát fog végrehajtani³¹, többek között a mezőgazdaságban. Nincs helye annak, hogy az Unió a mostani részletességgel határozza meg a betartandó mezőgazdasági gyakorlatokat. Számos kérelem érkezik a betartandó kötelezettségektől való eltérés iránt, amelyeket gyakran a nemzeti és regionális sajátosságok támasztanak alá, ez pedig azt bizonyítja, hogy az univerzális megközelítés nem a legmegfelelőbb eszköz egy ilyen diverzifikált ágazatban.

Emellett javítani kell a tehermegosztást a mezőgazdasági termelők és a tagállamok között az előírások és követelmények végrehajtása során, továbbá a meglévő és az új jogszabályok tekintetében stressztesztekre és a valós viszonyok ellenőrzésére van szükség. Emellett kerülni kell a túlszabályozást, és alapvető fontosságú a hatások kumulatív értékelése.

Az egyszerűsítés szempontjából az új technológiák is pozitív kilátásokkal kecsegtetnek. Például a Föld-megfigyelési műholdak hozzájárulnak a helyszíni ellenőrzések és a jelentéstételi kötelezettségek csökkentéséhez azáltal, hogy valós idejű és használható adatokat szolgáltatnak a gazdaságok szintjéről. A műholdas technológia integrálása javítja az erőforrás-felhasználást, valamint alacsonyabb inputköltségeket és jobb fenntarthatóságot eredményez. Ennek megfelelően az uniós űrtechnológiai eszközök – azaz a Kopernikusz és a Galileo – alkalmazása és továbbfejlesztése elősegíti a további egyszerűsítést és a versenyképességet. Az adatmegosztási technológiák észszerűbb és automatizáltabb jelentéstételi lehetőségek biztosításával szintén csökkenthetik a bürokráciát.

A Bizottság 2025 második negyedében javaslatot fog tenni **a jelenlegi mezőgazdasági jogszabályi keret átfogó egyszerűsítési csomagjára**, amelytől a következők várhatók: i. a mezőgazdasági üzemeken belüli egyszerűsítés és a követelmények észszerűsítése a különböző helyzetek és gazdálkodási gyakorlatok (például a biogazdálkodás) jobb elismerése érdekében; ii. a kisebb és közepes méretű gazdaságok támogatásának

³¹ Európai Bizottság (2025): *Versenyképességi irányítást az EU számára*, COM(2025) 30 final.

megkönnyítése az egyszerűsített kifizetések nagyobb mértékű alkalmazása révén; iii. a versenyképesség fokozása a tervezés javítása és egyszerűsítése, valamint a jelenlegi többéves pénzügyi keretben rendelkezésre álló pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés révén; iv. nagyobb rugalmasság biztosítása a tagállamok számára a stratégiai tervek kezelése terén.

Emellett a Bizottság 2025-ben egy olyan **átfogó jogszabály-egyszerűsítő intézkedéscsomag** megvalósításán fog dolgozni, amely érdemi egyszerűsítést eredményez a KAP-tól eltérő, de a mezőgazdasági termelőket, az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozásokat és a kapcsolódó közigazgatási szerveket más szempontból érintő szakpolitikai területeken. A csomag olyan elemekre fog összpontosítani, amelyek segíteni fogják a mezőgazdasági termelőket, valamint az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozásokat abban, hogy versenyképesebbek és reziliensebbek legyenek, figyelembe véve a geopolitikai sokkhatásokat és a globális versenyt is.

3.3. A természettel harmóniában működő agrár-élelmiszeripari ágazat időtállóvá tétele

Az élelmiszer-termelés egyedülálló ágazat, hiszen a természetén és az ökoszisztémákon alapul, és elválaszthatatlanul összefonódik velük. A mezőgazdasági termelők azon képessége, hogy hosszú távon élelmiszert termeljenek és reziliensek legyenek, függ a reziliens ökoszisztémáktól, a talaj fenntartásától, a kártevők és betegségek elleni küzdelemtől, a növények beporzásától, a vízminőségtől és a víz rendelkezésre állásától, a tiszta levegőtől és az éghajlati viszonyoktól is. Az EU célja, hogy 2050-re klímasemlegessé váljon, küzdjön a környezetkárosodás ellen és visszafordítsa azt. Az agrár-élelmiszeripari ágazat jelentős mértékben hozzájárul e célkitűzés megvalósításához, és hasznot is húz belőle.

Ugyanakkor az ökológiai átállás során figyelembe kell venni a gazdasági és végrehajtási kihívásokat, valamint a társadalmi szempontból igazságos átmenet szükségességét. Szem előtt kell tartani a gazdálkodás sajátosságait is: egyrészt a mezőgazdaság valamilyen mértékben mindig hatással lesz a természeti erőforrásokra, és a gazdaság más ágazataihoz képest korlátozott lesz az éghajlatváltozás mérséklésével kapcsolatos képessége. Emellett az egyes régiók és területek helyzete is igen eltérő. Ez természetesen testre szabott és célirányosan kialakított megoldásokat tesz szükségessé, beleértve a természet alapú megoldásokat is.

A dekarbonizáció és a versenyképesség elválaszthatatlan egymástól

A mezőgazdasági tevékenységek révén szén-dioxidot lehet eltávolítani a légkörből, és azt a talajban és a biomasszában lehet megkötni; a legtöbb esetben ezek a tevékenységek ellenállóbbá teszik az élelmiszer-termelést az éghajlatváltozással kapcsolatos károkkal szemben, és ezáltal hozzájárulnak az élelmiszerbiztonsághoz. Mivel minden ágazatnak hozzá kell járulnia a kibocsátás csökkentéséhez, az éghajlat-politikai fellépés az agrár-élelmiszeripari ágazatban is elengedhetetlen a **klímasemleges és reziliens EU 2050-ig történő megvalósítására** irányuló szélesebb körű cél eléréséhez.

A Bizottság arra számít, hogy a mezőgazdaság eléri a 2030-ra kitűzött uniós éghajlat-politikai célkitűzés szerinti kibocsátáscsökkentést. Erre építve a Bizottság mérlegelni fogja, hogy a mezőgazdasági ágazat miként járulhat hozzá az EU 2040-re vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzéséhez, figyelembe véve **az ágazat sajátosságait, és**

összpontosítva annak versenyképességére, az élelmezésbiztonság garantálásának és a biogazdaság megerősítésének szükségességére, valamint egyeztetve az ágazattal és a tagállamokkal. Ez a megközelítés tükröződik majd a mezőgazdaságból, valamint a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási ágazatból származó ÜHG-kibocsátást és -elnyelést szabályozó vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatában.

A bevált gyakorlatokat jutalmazó hatékony szakpolitikákkal és a sajátos igényekre szabott megoldásokkal lehetőség van az ágazatból származó kibocsátások gyorsabb csökkentésére, és eközben a földhasználati ágazatban, a talajban és az erdőkben történő szén-dioxid-eltávolítás fokozására. Ami az állatállományból származó kibocsátásokat illeti, az állatállományra irányuló munkafolyamatból származó ajánlások alapul szolgálnak majd egy olyan, testre szabott intézkedésekből álló eszköztár továbbfejlesztéséhez, amely támogatja az ágazatot és a régiókat a kibocsátás csökkentésére irányuló erőfeszítéseikben. A műszaki haladás – többek között az élelmezési stratégiák terén – szintén hozzá fog járulni e folyamathoz. Ehhez kapcsolódóan a jövőbeli KAP keretében értékelni fogjuk, hogy miként lehet a legjobban támogatni a mezőgazdasági termelőket a mezőgazdasági és állattenyésztési tevékenységeikből származó további üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésében.

Az élelmiszer- és italipar, valamint a kiskereskedelmi ágazat szintén döntő szerepet játszik a 2040-re vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzés elérésében és a környezetvédelemben. Egyértelmű szakpolitikákat és ösztönzőket kell bevezetni az élelmiszerrendszerben és általában a biogazdaságban rejlő innovációs potenciál nagymértékű kiaknázása, valamint az uniós polgárok egészséges, megfizethető és fenntartható élelmiszerekhez juttatása érdekében.

A fenntarthatóság ösztönzése

A környezeti fenntarthatóság egyre inkább alapkövetelmény a mezőgazdasági termelők számára. A természet- és éghajlatvédelmi lehetőségek kiaknázása **pozitív célkitűzést** jelenthet az európai mezőgazdaság számára. A természettel való együttműködés a jövő nemzedékei szempontjából rezilienciát biztosít a mezőgazdaság számára, és már történtek is lépések a magánszektorból származó finanszírozás igénybevételére, amit az állami támogatás melletti kiegészítő jövedelemforrásként tovább kell vizsgálni. Ami a szén-dioxid-eltávolítást, a karbongazdálkodást és a szén-dioxid-tárolást illeti, a szén-dioxid-eltávolítási és karbongazdálkodási tanúsítási keretrendszernek köszönhetően ezek uniós szinten jobban össze lesznek hangolva. A hamarosan elfogadásra kerülő, harmonizált szén-dioxid-eltávolítási és szén-dioxid-gazdálkodási módszerek és ellenőrzési szabályok egyértelműséget fognak teremteni e tekintetben.

Az elmúlt években azonban **jelentősen megsokszorozódtak** az európai gazdaságokat terhelő, a különböző állami és magán szereplők, szervezetek és intézmények által meghatározott **fenntarthatósági előírások, tanúsítványok és jelentéstételi követelmények**. Ezek a különböző módszerek és jelentéstételi követelmények a fenntarthatósággal kapcsolatos szempontok széles körét érintik, és a jogszabályi környezet széttöredezettségét eredményezik, amelyet így a szabványok közötti következetlenségek, a kezdeményezések összehasonlíthatatlansága és a követendő irányra vonatkozó félrevezető jelzések jellemeznek. Ez a mezőgazdasági termelők számára magas tranzakciós költségekkel és egymásnak ellentmondó üzenetekkel jár, és magában hordozza a „zöldrefestés” kockázatát.

E probléma kezelése érdekében a Bizottság az uniós követelmények egyszerűsítése és észszerűsítése mellett **a mezőgazdasági üzemek fenntarthatóságának értékelésére szolgáló önkéntes teljesítményértékelési rendszert is ki fog dolgozni és fokozatosan bevezetni**, lehetővé téve ezáltal az egyszerűsítést és az összehasonlító teljesítményértékelést. Ilyen összehasonlító teljesítményértékelési megközelítéseket lehetne kidolgozni az agrár-élelmiszeripari ágazat egészével együtt, és azokat ki lehetne terjeszteni a teljes agrár-élelmiszeripari ágazatra, többek között a fogyasztói döntések támogatása céljából.

Példa az összehasonlító teljesítményértékelésre: fenntarthatósági iránytű a mezőgazdasági üzemek számára

A fenntarthatósági iránytűnek először is olyan **egyablakos rendszerként kell működnie**, amely **egyszerűsíti a jelentéstételt és csökkenti a mezőgazdasági termelők adminisztratív terheit**, lehetővé téve számukra, hogy csak egyszer kelljen nyomon követniük és rögzíteniük a fenntarthatósági adatokat. Másodszor, az iránytű támogatni fogja a mezőgazdasági termelőket abban, hogy egyre fenntarthatóbb gyakorlatokat alkalmazzanak és új finanszírozási forrásokat vonzzanak az ágazatba. Lehetővé fogja tenni számukra **fenntarthatósági teljesítményük** jobb mérését és **összehasonlítását**, valamint – az adatmegosztás egyszerűsítése révén – **az általuk nyújtott ökoszisztéma-szolgáltatások bemutatását**. Harmadszor, a mérés és a jelentéstétel javítása segíthet a közpolitikák **arányosságot szem előtt tartó** kialakításában. A mezőgazdasági üzemek fenntarthatósági értékelésének ezen önkéntes rendszere egy **alulról építkező, részvételen alapuló és „ügyfélközpontú” megközelítésen** fog alapulni.

Gazdálkodás és természet

Ahhoz, hogy a mezőgazdaság és a természet egymással harmóniában legyen, **a meglévő jogszabályok jobb végrehajtására, észszerűsítésére és érvényesítésére** van szükség, valamint ösztönzőket és új piaci alapú eszközöket kell alkalmazni a változás előmozdítása érdekében.

Emellett a mezőgazdasági termelőknek fejlettebb eszköztárra van szükségük ahhoz, hogy természetbarát módon tevékenykedhessenek, és elérhessék a kitűzött célokat. Egy ilyen eszköztár létrehozásához a jövőbeli KAP célirányosabb állami támogatásának, a természetbarát megoldásokba történő beruházásoknak, a gazdasági ösztönzőknek, a kutatás és az innováció terén elért eredményekre támaszkodó, testre szabott tanácsadásnak, valamint egy dinamikusabb szabályozási környezetnek a jól kalibrált kombinációjára van szükség.

Ennek egyik példája az EU azon törekvése, hogy csökkentse a káros növényvédő szerek használatát. Ez mind a gazdálkodás hosszú távú rezilienciája, mind a természet és az egészség védelme szempontjából fontos. Az alternatívák – vagyis a biológiai vagy innovatív, alacsony kockázatú növényvédő szerek – bevezetése azonban nem ugyanolyan ütemben történik, mint a hatóanyagok uniós piacról való kivonása. Ha ez a tendencia folytatódik, az befolyásolhatja az EU azon képességét, hogy biztosítsa az élelmiszer-termelést. A Bizottság ezért gondosan mérlegelni fogja, hogy amennyiben még nem állnak rendelkezésre alternatívák, betiltson-e a továbbiakban bármilyen újabb növényvédő szert, kivéve, ha a szóban forgó növényvédő szer veszélyt jelent az emberi egészségre vagy arra a környezetre, amely a mezőgazdaság számára létfontosságú.

Hasonlóképpen, a Bizottság **2025 negyedik negyedévében az egyszerűsítési csomag részeként javaslatot fog előterjeszteni, amely felgyorsítja a biológiai növényvédő szerek uniós piacra jutását**. A javaslatban meg fogja határozni a biológiai védekezéshez

használható hatóanyagok fogalmát, be fogja vezetni annak lehetőségét, hogy az ilyen, még értékelés alatt lévő, biológiai védekezéshez használható hatóanyagokat tartalmazó növényvédő szerekre a tagállamok ideiglenes engedélyeket adjanak ki, és gyorsított eljárást fog létrehozni azok jóváhagyására és engedélyezésére vonatkozóan.

Ezenkívül meg kell erősíteni az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot (EFSA), és a kockázatértékelési eljárások felgyorsítása érdekében növelni kell a számára biztosított forrásokat, hogy továbbra is központi szerepet tölthessen be a gyors, átlátható és független tudományos tanácsadásban. Ez meg fogja könnyíteni az innovatív növényvédő szerek uniós piacra jutását, miközben biztosítani fogja a fogyasztók egészségének és a környezetnek a magas szintű védelmét.

A gazdálkodás alapja most és a jövőben is az **egészséges talaj**. Ugyanakkor az európai talajokra nyomás nehezedik olyan tényezők miatt, mint az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség csökkenése, a szennyezés és egyes esetekben a nem fenntartható talajgazdálkodás. Ezek kezelése érdekében a Bizottság ösztönözni és támogatni fogja azokat a gazdálkodási gyakorlatokat, amelyek helyreállítják, fenntartják vagy javítják a talaj állapotát. A biogazdálkodás folyamatos támogatása továbbra is alapvető fontosságú, míg más integrált megközelítéseket intenzívebben lehetne ösztönözni. E tekintetben döntő fontosságú lesz a független és **megbízható tanácsadási szolgáltatások** bevezetése annak biztosítása érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők a talaj és a gazdálkodás számára legkedvezőbb hatással járó szaktudásra támaszkodhassanak.

A mezőgazdaság **nagymértékben függ a víztől**, hiszen a növények, az állatállomány és valamennyi életforma egészségének és jóllétének biztosítása érdekében folyamatos és biztonságos vízellátásra van szükség. A víz azonban számos veszélynek van kitéve, többek között a mezőgazdasággal kapcsolatos vízkivételnek és a szennyezésnek. Az EU-t egyre inkább sújtja a **vízhiány**, mivel az éghajlatváltozás tovább súlyosbítja azt. Az éghajlatváltozás okozta kedvezőtlen időjárási események alapvető kockázatot jelentenek a növénytermesztésre nézve, különösen Dél-Európában³². A Bizottság hamarosan előterjeszti a **vízügyi rezilienciára vonatkozó stratégiát**, amely felvázolja, hogy a terület hogyan kívánja kezelni a hatékonyabb vízfelhasználás, a vízszennyezés csökkentése és a vízkészletek túlzott kivonásával kapcsolatos kihívások kezelése iránti sürgető igényt.

Különös figyelmet kell fordítani **a mezőgazdasági üzemek szintjén a tápanyag-gazdálkodás** javítására és a tápanyagok körforgásos jellegének növelésére. Prioritásként kell kezelni a tápanyagszennyezési gócpontok kezelését és az integrált területi megközelítések előmozdítását. Ennek egyik kulcsfontosságú szempontja az állattenyésztésből származó tápanyagok kezelése és ellenőrzése lenne a negatív externáliák korlátozása, a magas állatállomány-koncentrációval rendelkező régiókban az extenzifikáció támogatása, valamint a körforgásos jelleg előmozdítása érdekében, amely tényezők hozzájárulhatnak a szintetikus műtrágyák használatának csökkentéséhez. **A nitrátirányelv 2025 végén esedékes értékelése** további bizonyítékokkal szolgál majd az ezzel kapcsolatos egyeztetésekhez.

³² Európai Környezetvédelmi Ügynökség: *Európai éghajlati kockázatértékelés*, 2024.

3.4. Az élelmiszerek által képviselt érték és a tisztességes élet- és munkakörülmények előmozdítása az életteli vidéki területeken

Az élelmiszerek területeken és régiókon átívelő kapcsolatot képeznek az emberek között. Összekötik a mezőgazdasági termelőket a fogyasztókkal, és a városokat a vidékkel. A mezőgazdasági termelők, a halászok és maga az élelmiszer-termelés olyan összetartó erő jelentenek, amelyek erősítik a vidéki és part menti közösségeket, és a további gazdasági tevékenység alapját képezik. A dinamikus vidéki területek elősegítik a minőségi élelmiszer-termelést, ami cserébe támogatja a vidéki gazdaságot. Az élelmiszerek és a származási helyek közötti kapcsolatok megerősítése és a vidéki területek újjáélesztése alapvető fontosságú lesz az európai mezőgazdaság jövője szempontjából.

Méltányos élet- és munkakörülmények az európai vidéki és part menti területeken

A demográfiai kihívások, az elöregedés és az elnéptelenedés olyan tendenciák, amelyek – **a nem megfelelő generációs megújulással** párosulva – Uniószerint a legtöbb vidéki és part menti területen a munkaképes korú népesség csökkenéséhez vezetnek.

A geopolitikai feszültségek miatt az Uniónak az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja által leginkább érintett keleti határrégiói olyan, különösen kiszolgáltatott vidéki területek, amelyek aggodalomra adnak okot, és különleges támogatást igényelnek. A társadalmi-gazdasági hanyatlás és a növekvő elnéptelenedés további biztonsági következményekkel jár, miközben ezek a főként vidéki területek stratégiai jelentőséggel bírnak az EU biztonsága szempontjából.

A földhöz és a tőkéhez való hozzáférés mellett a magasabb színvonalú oktatás, a minőségi munkahelyek és a karrierlehetőségek, a jobb mobilitás, az alapvető egészségügyi szolgáltatások és az összekapcsoltság elengedhetetlen feltételei a vidéki területek életképességének és az új munkaerő élelmiszer-ágazatba vonzásának. Az EU-ban az élelmiszer- és takarmánytermelés egyik oszlopát maguk a mezőgazdasági dolgozók jelentik, akik gyakran más uniós tagállamokból vagy harmadik országokból érkeznek, és túl sok esetben bizonytalan körülmények között dolgoznak. Ezt a kérdést a közpolitikákban a korábbinál proaktívabban kell kezelni és figyelembe venni. Ehhez kapcsolódóan a nemzeti joggal és hagyományokkal összhangban fontos szerepet kell játszania a szociális párbeszédnek és a kollektív tárgyalásoknak.

A mezőgazdaság kitűnő, de egyben megterhelő szakma, amelyet gyakran jellemez a munka és a magánélet közötti egyensúly hiánya, valamint a gyakori elszigeteltség és a magány, ami sok esetben hatással van a **mentális egészségre**. A mezőgazdasági termelők körében az öngyilkosságok aránya egyes tagállamokban 20 %-kal magasabb az országos átlagnál³³. A KAP keretében nyújtott mezőgazdasági tanácsadási szolgáltatások a mezőgazdasági termelőknek nyújtott konkrét tanácsadás révén hozzájárulhatnak a mentális egészséggel és a munkahelyi balesetekkel kapcsolatos tudatosság növeléséhez. Az ír Teagasc például számos tevékenysége révén aktívan támogatja a mezőgazdasági termelők mentális egészségét és törekszik a témával kapcsolatos szemléletformálásra³⁴.

A KAP mellett számos egyéb szakpolitika, köztük a kohéziós politika is jelentős hatást gyakorol a vidéki térségekre, és hozzájárul Európa társadalmi, gazdasági és területi kohéziójához. A kohéziós politikának a gazdasági diverzifikációhoz való hozzájárulása, valamint az infrastruktúra és a kapcsolódó szolgáltatások biztosítása nagyobb szerepet

³³ Európai Bizottság (2003): *A Bizottság közleménye a mentális egészség átfogó megközelítéséről* (COM(2003) 298 final).

³⁴ Teagasc & Mental Health Ireland: *Sowing Seeds of Support: Positive Mental Health Guidance for the Farming Community*, 2024.

játszhat abban, hogy a vidéki területek továbbra is vonzó helyek maradjanak a mezőgazdasági termelők, családjaik és más vidéki lakosok számára, valamint ösztönözheti a turizmust. A falusi turizmus például kiegészítő jövedelmet biztosíthat a mezőgazdasági termelőknek.

A vidéki térségekben a hatékony támogatás és a kézzelfogható hatás biztosítása érdekében tovább kell erősíteni a sinergiákat és a kiegészítő jelleget. A finanszírozási eszközök és az ágazati politikák szorosabb összehangolása integrált tervezési és végrehajtási erőfeszítések révén hozzájárulhat a vidéki térségek fejlődéséhez.

2025-ben a Bizottság elindítja az **aktualizált uniós vidékfejlesztési cselekvési tervet**, amely számos uniós szakpolitika különféle projektjeit, kezdeményezéseit és intézkedéseit fogja összefogni a 2027 utáni új európai szakpolitikai prioritásokra való reagálás érdekében. **A vidéki térségekre gyakorolt hatások vizsgálatának elve** – beleértve a területi hatásvizsgálatokat is – fokozottan érvényesül majd a gyakorlatban, és uniós szinten kellő forrással fog rendelkezni. Emellett a Bizottság az érdekelt felekkel való együttműködés keretének biztosítása érdekében 2021-ben elindított **Vidékfejlesztési Paktumot**³⁵ tovább erősíti mind a végrehajtás, mind a szakpolitikai viták támogatása terén a civil társadalom és a vidéki közösségek párbeszédének és szerepvállalásának eszközeként. A Bizottság további lépéseket fog tenni a **dezinformáció vidéki területeken való célzott terjedésének kezelése érdekében is**.

Emellett a körforgásos gazdaság jelentős lehetőségeket rejt magában a vidéki területek gazdasága számára, különösen a biogazdaságon keresztül. A vidéki területekre vonatkozó hosszú távú jövőképben³⁶ a Bizottság úgy becsülte, hogy a biogazdaság továbbfejlesztése 2035-ig 400 000, 2050-ig pedig akár 700 000 új, magas képzettséget igénylő munkahely létrehozását fogja eredményezni, főként a vidéki területeken.

A Bizottság tovább fogja erősíteni a részvételen alapuló helyi fejlesztési eszközöket, például a **LEADER/közösségvezérelt helyi fejlesztést és az együttműködés egyéb formáit, például az intelligens falvakat**, amelyek már bizonyították hatékonyságukat. A szolgáltatások rendelkezésre állása és megfizethetősége terén a vidéki polgárok által tapasztalt hiányosságok kezelése érdekében tovább kell fejleszteni a **funkcionális vidéki területek** koncepcióját, összhangban a Bizottság azon kötelezettségvállalásával, hogy valamennyi európai polgár számára ténylegesen biztosítani kell a „területen maradáshoz való jogot”. Ez az összes vidéki területet érinti, a távoli területek és a városok által kínált szolgáltatásokhoz való azonnali hozzáféréssel nem rendelkező területek szempontjából pedig különösen fontos. E tekintetben a kis- és közepes méretű városok fontos szerepet játszanak a szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához való hozzáférés biztosításában.

A **legkülső régiók** olyan sajátosságokkal rendelkeznek, amelyek egyedi és célzott támogatást igényelnek. A Bizottság hangsúlyozza a távoli fekvéssel és szigetjelleggel összefüggő támogatási programnak (POSEI) a legkülső régiók mezőgazdasági termelőinek támogatásában játszott szerepét. A folyamatban lévő értékelés eredményei beépülnek majd annak átgondolásába, hogy miként biztosítható, hogy a POSEI garantálni tudja a legkülső régiók mezőgazdasági ágazatának hosszú távú jövőjét, és ezáltal hozzájáruljon élelmezésbiztonságukhoz és -önrendelkezésükhöz, versenyképességükhöz és rezilienciájukhoz.

³⁵ [A Vidékfejlesztési Paktum platformjának honlapja | A Vidékfejlesztési Paktum közösségi platformja.](#)

³⁶ Európai Bizottság (2021): *Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára – Az erősebb, összekapcsolt, reziliens és virágzó vidéki területek 2040-ig történő megvalósítása felé*, Brüsszel, (2021).COM(2021) 345 final.

Annak érdekében, hogy több nőt vonzzon a mezőgazdaságba és lehetővé tegye a tapasztalatcserét, a Bizottság létre fog hozni egy „**Nők a mezőgazdaságban**” **platformot**, amely a platform tagjai által indított fellépéseknek köszönhetően erősíteni fogja a nők szerepvállalását és az esélyegyenlőséget a mezőgazdasági ágazatban. A platform a bevált gyakorlatok megvitatásához és cseréjéhez is fórumként szolgál majd.

Az élelmiszerek által képviselt érték: a mezőgazdaság, a származási hely és az élelmiszerek közötti alapvető kapcsolat helyreállítása és az innovációban rejlő erő kiaknázása

Az elmúlt évtizedekben átalakult a fogyasztók élelmiszerekhez való viszonya. Egyre több a feldolgozott élelmiszer, az étkezési szokások változnak, az ellátási láncok pedig hosszabbakká és összetettebbé váltak. Ugyanakkor az élelmiszerek megfizethetősége továbbra is komoly aggodalomra ad okot, különösen az alacsony jövedelmű háztartások esetében. Bár a mezőgazdaság, az élelmiszerek és a származási hely közötti kapcsolat gyengült, az élelmiszerekkel kapcsolatos változó társadalmi elvárások lehetőségeket kínálnak az ágazat számára. **Ezért nagyon fontos a „gyökerekhez” való visszatérés, valamint az élelmiszerek, a származási hely, a szezonális, a kultúrák és a helyi hagyományok közötti kapcsolat helyreállítása.**

A fogyasztóknak fontos szerep jut az átállásban. A mezőgazdasági termelőkre és a halászokra nagy nyomás nehezedik, hogy javítsák környezeti teljesítményüket, miközben a piacok nem jutalmazták a már elért eredményeket, és nem ösztönzik a további fenntarthatósági gyakorlatokat.

A megalapozott döntések meghozatalához **a fogyasztóknak megbízható információkhoz kell hozzáférniük**. A Bizottság a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzése érdekében továbbra is érvényesíteni fogja az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályokat. A környezetbarát jellegre vonatkozó félrevezető állítások és a megbízhatatlan fenntarthatósági címkék felszámolása előfeltételei annak, hogy a fogyasztók hozzájussanak a fenntartható döntések meghozatalához szükséges információkhoz.

Az élelmiszer kulcsfontosságú része az európai mezőgazdaság és élelmiszer-termelés jövőjéről szóló vitáknak. Ugyanakkor – amint azt a tapasztalatok is mutatják – ez egy **érzékeny** terület, ahol a társadalmi és kulturális hagyományoknak is fontos szerep jut. Ez a fejezet meghatározza azokat a területeket, ahol **az uniós fellépés hozzáadott értéket teremthet** anélkül, hogy csorbítaná az egészségügyi politika terén meglévő nemzeti és regionális hatásköröket és a választási szabadságot.

A **helyi hatóságok** gyakran ideális helyzetben vannak ahhoz, hogy vezető szerepet vállaljanak a kedvező élelmiszer-környezet kialakításában, közösségvezérelt kezdeményezések – többek között élelmiszertanácsok – révén, amelyek előmozdítják az egészséges, jó minőségű élelmiszerek megfizethetőségének és elérhetőségének fokozásáról szóló párbeszédet. A Bizottság nemzeti és regionális/helyi szinten népszerűsíteni fogja az ilyen kezdeményezéseket, és elő fogja segíteni a bevált gyakorlatok tagállamok közötti további cseréjét. Az uniós segítség például e párbeszéd és interakció uniós szintre emelésében lehet hasznos.

A Bizottság ezért minden évben élelmiszerügyi párbeszédet fog tartani az élelmiszerrendszer szereplőivel, köztük a fogyasztókkal, az elsődleges termelőkkel, az iparral, a kiskereskedőkkel, a hatóságokkal és a civil társadalommal. Ez a párbeszéd

lenne az olyan sürgető kérdések kezelésének fóruma, mint az élelmiszerek összetételének megváltoztatása, az étrendi bevitelre és az élelmiszerek megfizethetőségére vonatkozó adatok gyűjtése, hogy csak néhányat említsünk. E párbeszéd támogatása érdekében a Bizottság tanulmányt készít az úgynevezett „ultrafeldolgozott” élelmiszerek” fogyasztásának hatásáról.

Ezzel összefüggésben az **élelmiszerügyi párbeszéd** keretében arra is törekedni kell, hogy előmozdítsuk a bevált gyakorlatok cseréjét, és nyomon kövessük, hogy uniós és nemzeti eszközök – többek között a szociálpolitikák, az iskolaprogramok és a legkiszolgáltatottabb háztartásoknak szánt élelmiszerbélyegek – alkalmazásával a tagállamokban hogyan kezelik az élelmiszer-szegénységet.

Emellett a Bizottság jogalkotási javaslatot fog előterjeszteni a **közbeszerzés** szerepének megerősítésére. A közbeszerzések során az európai mezőgazdasági termelők, az élelmiszeripar és a szolgáltatások minőségre és fenntarthatóságra irányuló erőfeszítéseinek jutalmazása érdekében a „legjobb érték” megközelítést kell követni, és lehetőséget kell biztosítani a kis- és középvállalkozások (kkv-k) számára az ilyen tevékenységekben való részvételre. Ez megfelelő ösztönzőket biztosíthat a helyi, szezonális termékek és a magas környezetvédelmi és szociális normákat követve előállított élelmiszerek – többek között a biotermékek és a rövidebb ellátási láncokból származó élelmiszerek – fogyasztásának elterjesztéséhez. Ehhez kapcsolódóan a **rövid élelmiszer-ellátási láncok** kialakítása továbbra is stratégiai jelentőséggel bír abból a szempontból, hogy a mezőgazdasági termelők és a halászok számára méltányosabb árakat lehessen biztosítani, valamint hogy a fogyasztók könnyebben hozzáférjenek a friss és szezonális termékekhez.

Ezen túlmenően a Bizottság javasolni fogja a sikeres **uniós iskolaprogram** célirányos felülvizsgálatát annak érdekében, hogy a helyi és regionális igényekhez és hagyományokhoz igazítva megerősítse annak oktatási dimenzióját. Az uniós **promóciós politika** továbbra is stratégiai szakpolitikai eszköz marad, amely arra szolgál, hogy növelni lehessen a fogyasztók tudatosságát az uniós mezőgazdasági, halászati és akvakultúra-termékekkel és minőségrendszerekkel, többek között az uniós biogazdálkodási címkével kapcsolatban. Ehhez kapcsolódóan a Bizottság továbbra is azon fog munkálkodni, hogy tovább népszerűsítse a **földrajzi árujelzőket**, amelyek hatékony eszközt jelentenek az európai termelők számára élelmiszer- és italtermékek hasznosításában, a tagállami élelmiszer-örökségek megőrzésében, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés megteremtésében azokban a vidéki térségekben, ahonnan az adott termék származik.

Az élelmiszeripar hozzájárulása elengedhetetlen az olyan üzleti modellek kidolgozásához, amelyek erősítik az értéklánc minden részét, és szem előtt tartják a mezőgazdasági termelők, a halászok, az ágazati dolgozók és a fogyasztók jóllétét is. E tekintetben átfogó megközelítésre van szükség **az élelmiszer-feldolgozás, -forgalmazás és -értékesítés versenyképességébe, innovációjába, rezilienciájába és fenntarthatóságába történő beruházások ösztönzése és a jelenlegi hiányosságok és kihívások kezelése érdekében**. A Bizottság továbbra is aktívan támogatni fogja **a felelősségteljes élelmiszeripari és marketinggyakorlatokról szóló uniós magatartási kódex** végrehajtásának elterjedését és eredményeit, és értékelni fogja, hogy szükség van-e további intézkedésekre, ha a magatartási kódex által elért eredmények nem felelnek meg a várt céloknak. Mozgósítani kell a vállalkozásokat támogató szervezeteket az élelmiszer-feldolgozó kkv-k hatékonyabb támogatása és virtuális innovációs központok létrehozása érdekében.

E tekintetben a kkv-k közötti hálózatépítést ösztönözheti az európai klaszteregyüttműködési platform, valamint a hamarosan működésbe lépő agrár-élelmiszeripari átállási pálya platform. Ez a platform elő fogja segíteni a magatartási kódex általános végrehajtását és az agrár-élelmiszeripari ökoszisztéma átállási pályáját is.

Mivel a változatos és kiegyensúlyozott táplálkozás kedvező hatással lehet az emberek jóllétére és egészségére, fontos, hogy a tagállamokkal közösen előrelépés történjen az élelmiszerek esetében bizonyos reklámozási és marketinggyakorlatok hatásainak nyomon követésében. Különösen fontos megvizsgálni a fogyasztók legkiszolgáltatottabb csoportjainak, például a gyermekeknek az egészségére és jólétére gyakorolt hatást.

Számos **innovatív technológia** jelent meg, többek között az élelmiszer-technológia, a biotechnológia és a biogyártás területén. Ahhoz, hogy az ágazat versenyképes maradjon, és az EU továbbra is világelső legyen az élelmiszer-innováció terén, rendkívül fontos, hogy Európa megőrizze innovációs előnyét ezen új technológiák terén. Ugyanakkor egyes élelmiszeripari innovációk esetenként Európa-szerte veszélyt jelentenek a hagyományokra és a kultúrára nézve. Ez **fokozott párbeszédet** és az ismeretek bővítését teszi szükségessé annak érdekében, hogy ezeket az innovációkat inkluzív módon lehessen értékelni, figyelembe véve az élelmiszer-innováció társadalmi, etikai, gazdasági, környezeti és kulturális szempontjait is.

Végezetül az élelmiszerekkel kapcsolatos új társadalmi elvárások – különösen az állatjólét és a termékek származása tekintetében – a fogyasztói magatartást is alakítják. Megfelelő támogatás esetén ez új lehetőségeket teremthet a mezőgazdasági termelők számára. Ennek kezelése érdekében a Bizottság szoros eszmecserét fog folytatni a mezőgazdasági termelőkkel, az élelmiszerlánc szereplőivel és a civil társadalommal, és ennek alapján **javaslatokat fog előterjeszteni a meglévő állatjóléti jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozóan**, beleértve a hálós ketrecek fokozatos megszüntetésére vonatkozó kötelezettségvállalását is. Ez a felülvizsgálat a legújabb tudományos bizonyítékokon fog alapulni, és figyelembe fogja venni a mezőgazdasági termelőkre és az agrár-élelmiszeripari láncra gyakorolt társadalmi-gazdasági hatást, valamint biztosítani fogja a szükséges támogatást és az egyes fajok tekintetében a megfelelő átmeneti időszakokat és útvonalakat. Ehhez kapcsolódóan a társadalmi elvárásoknak való megfelelés érdekében a Bizottság mérlegelni fogja az **állatjóléttel** kapcsolatos célirányos címkézést.

Ugyanakkor **az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás** csökkentésére irányuló erőfeszítések folytatása is kulcsfontosságú prioritás lesz az elkövetkező években. Az élelmiszer-veszteség és az élelmiszer-pazarlás csökkentése és értékelése nemcsak az uniós polgároknak, a mezőgazdasági termelőknek és az élelmiszer-ellátási lánc minden más szereplőjének a javát fogja szolgálni, hanem növelni fogja az uniós élelmiszerrendszer fenntarthatóságát is, hozzájárulva a hatékonyabb erőforrás-felhasználáshoz és az élelmezésbiztonsághoz.

4. TÁMOGATÓ KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA: A KUTATÁSNAK, AZ INNOVÁCIÓNAK, A TUDÁSNAK ÉS A KÉSZSÉGEKNEK AZ EURÓPAI AGRÁR-ÉLELMISZERIPARI GAZDASÁG KÖZÉPPONTJÁBA HELYEZÉSE

A digitalizáció mint az átállás további előmozdításának mozgatórugója

A digitális átállás példátlan ütemben halad, és hozzájárulhat a mezőgazdasági üzemek gazdasági teljesítményének, rezilienciájának és fenntarthatóságának gyors javításához. A

fejlett digitális technológiák, többek között a **mesterséges intelligencia**, a dolgok internetéből és más forrásokból származó adatokkal kombinálva jelentősen növelhetik a műveletek hatékonyságát és ösztönözhetik az innovációt, illetve forradalmasíthatják az élelmiszer-előállítás módját, gondoskodva a környezetről, az éghajlatról és az emberekről. Mindazonáltal a digitális eszközök alkalmazása a mezőgazdaságban és az élelmiszerrendszer más részeiben is lemaradásban van. A magasnak érzékelt költségek, a digitális készségek és a bizalom hiánya, a testre szabott megoldások hiánya és a konnektivitási problémák jelentik az egyik fő okát annak, hogy a mezőgazdasági termelők nem aknázzák ki teljes mértékben a digitalizációs hullámot.

A fő feladat a vidéki területek – különösen a távoli területek – összeköttetésének biztosítása lesz, ugyanakkor ki kell használni az alternatív konnektivitási megoldások és a pereminformatika kínálta lehetőségeket is. Szintén kulcsfontosságú lesz a támogató környezetbe – például a **digitális készségekkel és tanácsadással kapcsolatos egész életen át tartó képzésbe** – való beruházás, valamint az akár együttesen (pl. szövetkezeteken keresztül) történő **tesztelés és gyakorlati alkalmazás**. A **digitális rendszereket** további adatokkal kell bővíteni és harmonizálni kell, mind a mezőgazdasági termelők, mind az élelmiszerrendszer egyéb szereplői, mind a tagállami rendszerek általi adatgyűjtés tekintetében. A Bizottság az „**egyszeri adatgyűjtés, többszöri felhasználás**” elvét fogja követni, ezáltal csökkentve a mezőgazdasági termelők jelentéstételi terheit, figyelembe véve a meglévő és már kialakulóban lévő uniós szintű kezdeményezéseket, például a közös európai mezőgazdasági adatteret.

E kihívások kezelése érdekében a **Bizottság uniós digitális mezőgazdasági stratégiát fog indítani**, hogy lehetővé tegye a digitális technológia fogadására kész és jövőorientált mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatra való átállást, elkerülve ugyanakkor az esetleges buktatókat³⁷.

A tudás, a kutatás és az innováció mint a változás katalizátorai

Az új ismereteknek és innovációknak gyorsabban és szélesebb körben kell eljutniuk a **mezőgazdasági termelőkhez és az élelmiszerrendszer egyéb szereplőihöz**, és fontos, hogy az innovatív megoldások a gyakorlatban – a gazdaságokban és a helyszínen – is alkalmazhatóak legyenek. Nem nulláról indulunk. A Horizont Európa talajvédelmi küldetése a K+I, valamint a helyszíni tesztelés és kísérletezés együttes alkalmazásával támogatja a mezőgazdasági termelőket a fenntartható talajgyakorlatokra való átállásban, amelyet a továbbiakban is folytatni kell, hogy 2050-re az egész EU-ban egészséges állapotú legyen a talaj.

Egyre több újítás jelenik meg, és ezeket fel kell használni. Például a szabályozási kezdeményezések, új technológiák vagy üzleti modellek **tesztkörnyezetekben** történő tesztelése (pl. a mezőgazdaságban használt digitális eszközök esetében) **még azelőtt, hogy azok bevezetésre kerülnének, valamint az innovációs közbeszerzés** hozzá fog járulni a mezőgazdasági termelők által azonnal alkalmazható innováció előtt álló akadályok felszámolásához.

A mezőgazdasági termelők igényeihez igazított eredmények elérése érdekében fokozottan kell törekedni arra, hogy a tudást és az innovációt a mezőgazdasági termelők,

³⁷ Barabanova, Y. és Krzysztofowicz, M.: [*Digital Transition: Long-term Implications for EU Farmers and Rural Communities \(Digitális átállás: hosszú távú hatások az uniós mezőgazdasági termelők és vidéki közösségek számára\)*](#). Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2023, doi:10.2760/286916, JRC134571.

a tudósok, az innovátorok és a vállalkozók **közösen hozzák létre** a gazdaságokban, helyi kísérleti helyszíneken, például élő laboratóriumokban.

A mezőgazdaság, az erdészet és a vidéki területek versenyképességének javítása érdekében a K+I-re vonatkozó új uniós stratégiai megközelítés kidolgozása kiemelkedő fontosságú lesz a beruházások hatékony célba juttatásához, a jövőbeli prioritásoknak a tudományos fejleményekhez való hozzáigazításához és az új lehetőségek megragadásához.

E törekvés során az erőforrások, a tehetségek és a kutatási infrastruktúrák egyesítéséhez elengedhetetlen lesz a közszektoron belüli és a köz- és magánszféra közötti meglévő K+I partnerségek további megerősítése és az új partnerségek mérlegelése. E tekintetben kulcsfontosságú az Agrárkutatási Állandó Bizottsággal (SCAR) való együttműködés szorosabbra fűzése. A globális szinten **a nemzetközi partnerségek és a nemzetközi szervezetekkel**, például a FAO-val, a WOAH-val, a CGIAR-ral és az OECD-vel **való együttműködés megerősítése** hozzá fog járulni a globális kihívások innovatív megoldásainak és a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek a megvalósításához.

A növénynevelési innovációk – többek között a biotechnológiai eszközök, például az új génkezelési technikák használata – központi szerepet játszanak az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens, erőforrás-takarékos, tápláló és magas hozamú fajták kifejlesztésének felgyorsításában, és ezáltal hozzájárulnak az EU élelmezésbiztonságához és élelmiszer-önrendelkezéséhez. Az új génkezelési technikák nyomán olyan mikroorganizmusok is keletkezhetnek, amelyek pozitív hatást gyakorolnak a mezőgazdasági termelésre, például azáltal, hogy csökkentik a szintetikus műtrágyák iránti igényt.

Ezen innovációk előnyeinek kiaknázásához támogató szabályozási keretre van szükség az EU-ban. Ez egyenlő versenyfeltételeket is biztosít a harmadik országokkal szemben – amelyek száma folyamatosan növekszik –, amelyek jelenleg is dolgoznak szabályozásuk naprakészé tételén, vagy már be is fejezték azt. Ezért különösen fontos az új génkezelési technikákra vonatkozó bizottsági javaslat jogalkotási eljárásának lezárása és a jogszabályok gyors végrehajtása. A Bizottság elkötelezett amellett, hogy szorosan együttműködjön a Tanáccsal és az Európai Parlamenttel annak érdekében, hogy a közeljövőben előretételező kompromisszum szülessen.

A tudásátadási és -innovációs rendszerek megerősítése a mezőgazdaságban és a tanácsadás támogatása

Az uniós K+I programokból származó új ismereteknek és innovációknak széles körben hozzáférhetőnek és a gyakorlatban is hasznosíthatónak kell lenniük. A tagállamoknak jelentős erőfeszítéseket kell tenniük **az agrár-tudásátadási és -innovációs rendszerek (ATIR) megerősítésére**, és az erőforrásokat össze kell hangolniuk az ágazat szélesebb körű szükségleteivel, különösen annak érdekében, hogy intenzívebben támogassák a mezőgazdasági termelőket a fenntarthatóságra való átállásban. E célból a KAP továbbra is komoly támogatást fog nyújtani az ATIR-stratégiák végrehajtásához, és e támogatás sarokköve a mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó európai innovációs partnerség (AGRI EIP) lesz. A KAP továbbá **a független és hozzáértő tanácsadók** szerepének megerősítését célzó további intézkedéseket is elő fog mozdítani, valamint olyan **vonzó képzési ajánlatok** kerülnek majd kidolgozásra, amelyek szakmai életük egésze során megfelelnek a mezőgazdasági termelők igényeinek, és különösen igazodnak a mezőgazdasági termelők új generációjának **változó készségigényéhez** és karrierlehetőségeihez.

A szakképzett munkaerő terén tapasztalható hiánynak és a strukturális munkaerőhiánynak az előrejelzés és a magas színvonalú képzésbe és tanácsadásba való célzott beruházások révén történő kezelése kulcsfontosságú lesz ahhoz, hogy a tehetséges mezőgazdasági vállalkozók új generációját sikerüljön a mezőgazdaságba vonzani, valamint hogy versenyképes, fenntartható és reziliens mezőgazdasági és élelmiszerrendszert lehessen kiépíteni. A **készségek uniója** új lendületet fog adni az inkluzív, egész életen át tartó tanulás és a készségfejlesztés terén egy stratégiaibb megközelítés alkalmazásának a mezőgazdaságban, és a lehető legjobban ki fogja aknázni a rendelkezésre álló eszközöket ahhoz, hogy a mezőgazdaság vonzó és kielégítő karrierlehetőség legyen.

5. KÖVETKEZTETÉS

Ez a közlemény bemutatja a Bizottság elképzeléseit az európai mezőgazdaság és élelmiszer-ágazat jövőjéről. Az európai agrár-élelmiszeripari ágazat számos erősséggel rendelkezik, és vezető szerepet tölt be az egészségügy, a biztonság, a minőség, a fenntarthatóság és az élelmiszer-termelés terén zajló innováció terén. Fontos, hogy építsünk ezekre az erősségekre. A jelenlegi geopolitikai helyzetben azonban az Uniónak **határozottabban kell reagálnia** azokra a kihívásokra, amelyekkel a mezőgazdasági termelők, a halászok, más vidéki szereplők és az agrár-élelmiszeripari ágazat szembesülnek, és **határozottabb szakpolitikai válaszlépéssel** kell felkészülnie a jövőre **stratégiai autonómiánk és élelmiszer-önrendelkezésünk biztosítása érdekében**, egyúttal szem előtt tartva a természetvédelemmel és a dekarbonizációval kapcsolatos célkitűzéseket is. Ez a szakpolitikai válasz egy olyan **közös jövőkép** köré szerveződik, amely a mezőgazdaságra és az élelmiszeriparra hatást gyakorló valamennyi szakpolitikai területen **keretet biztosít a Bizottság munkájához a mostani megbízatás teljes ideje alatt**.

E jövőkép megvalósítása során nem lehet kizárólag az uniós szintre támaszkodni. Fontos, hogy a mezőgazdasági termelők, az agrár-élelmiszeripari szereplők, a tájékozott fogyasztók és a vidéki közösségek új generációi vállalkozóként, a vidék őrzőiként és a változás előmozdítóiként átvegyék a stafétát a jelenlegi generációtól. Ehhez fokozott párbeszédre van szükség a kormányzás valamennyi szintjén az uniós intézményekkel, a nemzeti, regionális és helyi hatóságokkal, valamint a nemzetközi partnereinkkel.

E közlemény egyik fő célja ezért a párbeszéd elindítása, hogy a Bizottság elképzelései további észrevételekkel egészüljenek ki a négy kiemelt területet érintő további lépésekkel és az azok megvalósítását lehetővé tevő eszközökkel kapcsolatban. A közleményben szereplő témák közül sok érzékeny, és gyakran nem könnyű társadalmi konszenzusra jutni velük kapcsolatban, különösen ami az élelmiszerekkel, az állattenyésztéssel és a KAP jövőjével összefüggő szempontokat illeti. Ezért további munkafolyamatok indulnak e kulcsfontosságú kérdések megvizsgálása és a megoldások kidolgozása érdekében, szoros együttműködésben az érdekelt felekkel és a politikai döntéshozókkal. A tapasztalatok azt mutatják, hogy egy ilyen sokszínű ágazatban nem alkalmazhatók univerzális megoldások, és a stratégiai párbeszéd is inkább az egyes területek igényeire szabott választ sürgetett.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet, a Tanácsot, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, a Régiók Bizottságát, a szociális partnereket és valamennyi érdekelt felet, hogy tevékenyen járuljanak hozzá az e közleményben foglalt kezdeményezések kidolgozásához és megvalósításához.